

אספקלריה

גליון פ"ג | חשוון תשפ"ו

ראי מבין כותלי המכון מדעי טכנולוגי להלכה

עורך אחראי: הרב אברהם דיקמן

באספקלריית השעה

מאוצרותיו של ראש המכון הגדול רבי אברהם משה הלפרין שליט"א

בתוכן

1. באספקלריית השעה מאוצרותיו של ראש המכון הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א
5. מבעד לאספקלריה מהנעשה והנשמע בין כותלי המכון ומחוצה לו
9. בראי ההלכה שאלות נבחרות משולחן רבני המכון שימוש בשבת בשעון עם חישוק קול שמדליק נורית לד / הטבלת מכשיר חימום לבקבוקי תינוקות / ניתוק והפרדה בכח של דלת אלקטרו-מגנטית בשבת / הבחלת אתרוגים בחום גבוה / משחק 'מגנעט' בשבת / דרכי עדיפות להזמנת שירותי הצלה בשבת / הכשרת כיריים אינדוקציה / משאבות מים בשבת בקומות הנמוכות / אפשרות פתרון לפת ישראל' בתנור חשמלי למאפי 'קורטוש' של נכרים / סגני מים דירתיים לשבת / עריכת שינויים בירט בעוצמת החום של תנורי אפייה, כירה חשמלית וכירת אינדוקציה / מכשיר התראה על כבי תינוק לכבדי שמיעה / החזרת תקע רופף לתוך השקע בירט / הכשרת מכשיר מיני-קישוק מבשרי לחלבי / שימוש בשבת בקומקום שומר חום / עצירת שעון מעורר חשמלי באופן ידני / לחיצה אוטומטית בשבת על כפתור הפעלה באמצעות טיימר מתחמם מע"ש
19. על משמר השבת מעלית כגנרטור הגילוי המפתיע שהסעיר את קהיליית המדענים ומהנדסי המעלות מחד ואת גדולי פוסקי ההלכה מאידך
25. באספקלריית העבר - ורפואה קרובה לבוא (15) עשרות שנות פעילות בכל תחומי שמירת ההלכה במרכזים רפואיים ובתי-חולים
30. באספקלריית העתיד השתלת איברים מבעלי-חיים

פרשת חיי שרה

ויאמר אחיה ואמה תשב הנערה אתנו ימים או עשור
אחר תלך (בראשית כד, נה)

מה פשר שיעור והנה תנן במתני' (כתובות נז): "נותנין הזמן של 'עשור' לבתולה שנים עשר חודש משתבעה

הבעל לפרנס את עצמה", ופירש"י (שם): "נותנין לבתולה, זמן לכניסתה לחופה מיום שתבעה הבעל לאחר שקידשה להזהירה על עסקי חופה להכין תכשיטיה, לפרנס את עצמה, בתכשיטיה".

ואמרינן עלה בגמ' (שם ע"ב): "מנה"מ, א"ר חסדא

דאמר קרא ויאמר אחיה ואמה תשב הנערה עמנו ימים או עשור, מאי ימים, אילימא תרי יומי, משתעי איניש הכי, אמרו ליה תרי יומי אמר להו לא אמרו ליה עשרה יומי, אלא מאי ימים שנה, דכתיב ימים תהיה גאולתו".

ומבואר לכאורה מסוגיית הגמ', דהא דביקשו אחיה ואמה של רבקה לעכבה אצלם עוד י"ב חודש היינו מדינא ש"נותנין לבתולה י"ב חודש" וכו', או משום שמצד הסברא היו סבורים שכך ראו והגון לנהוג¹, ומהתם ילפינן לדינא שנותנין לבתולה י"ב חודש².

1. וכדעת הסוברים שאליעזר היה שליח לקדש את רבקה ליצחק, וכפי שיצוין ע"ז להלן בהע' 16. אלא דלפ"ז צ"ב מפני מה באמת סירב אליעזר לבקשה זו. ועי' במש"כ הלבבוש (אהע"ז, ס' נו סוס"א): "ואע"ג דהתם לא נתנו לה זמן, שהרי לקחה מיד, היינו משום שלא ביקש מהם פרנסה שהוא משלו, נ"ל".

2. וע"ד שכתב הפני' בסוגיא שם לפי דרכו: "ואע"ג דלכאורה לא נתקדשה רבקה עדיין באותה שעה, דאין העבד נעשה שליח וכו', ועוד דבשיטת התוס' ביבמות דף ס"ד דרבקה בת י"ד שנה היתה, וא"כ בוגרת היא וכבר עברו י"ב חודש בבגרות, ומסקינן בסמוך דאין נותנין לה אלא שלוש יום, מ"מ מייתי שפיר, דודאי קודם מ"ת לא שייך לגבי לבן ובתואל כל הני חילוקי דינים, אלא דעיקר הראיה דתכשיטי כלה לפרנס עצמה צריכה י"ב חודש, ומהא ילפינן שפיר לחלק בכל חילוקי דינים דשמעתין, דלאחר שניתנה תורה ונתחדשה הלכה בדיני קידושין וענייני נערות ובגרות ממילא נשתנה בכ"א לפי מה שצריך" וכו'.

3. והר"ז קצת ע"ד שפירש"י בפר' ויצא (בראשית כט, כז): "מלא שבוע זאת, דבוק הוא וכו', שבוע של זאת, והן שבעת ימי המשתה, בגמרא ירושלמית במו"ק (פ"א ה"ו)" וכו'. וכתב ע"ז הרמב"ן (שם, בתו"ד): "ואני לא ידעתי, כי שבעת ימי המשתה תקנת משה

אלא דאכתי צ"ב לפי"ז

דאם מעיקרא ביקשו

לעכבה אצלם י"ב

חודש א"כ אמאי חזרו

וביקשו לעכבה לכה"פ

רבינו לישראל, ואולי נאמר שנהגו בהם מתחילה נכבדי האומות, כענין באבילות דכתיב ויעש לאביו אבל שבעת ימים, ומה שלמדו כאן בירושלמי ובב"ר שאין מערבין שמחה בשמחה סמך בעלמא ממנהגי הקדמונים קודם התורה" וכו'.

ועי' גם בס' לקט יושר (חאו"ח, עמ' 117, במהדור ברלין תרס"ג) שהביא מדרשת רבו בעל התה"ד בהא דארמי אובד אבי, וכתב בסו"ד: "וגם לבן אעפ"י שהוא רשע מ"מ אמר אמר לעקב לא [ייעשה] כן במקומינו לתת הצעירה לפני הבכירה, ויעקב לא השיב לו תשובה, אלא ע"כ הדין עם לבן".

ומענין לענין באותו ענין יש לציין עוד לדברי הרא"ש (נדרים פ"ט, ס' ב) שכתב בתו"ד: "וכן מוכיח בסוטה פר' ואלו נאמרים דא"ל יוסף לפרעה אבי השביעני וא"ל זיל איתשיל אשבעתך, אלאמא היה יכול להתיר שלא בפני יעקב, ואי לאו הלכתא לא הוה קבע ליה בהש"ס" וכו'.

ויעויין עוד בדברי הרא"ש (ע"ז פ"ב, ס' כג) לגבי עירוי ג"פ להכשר כלי היין של נכרים, שכתב: "ועוד דאמר במדרש על פסוק דישנו עם אחד, שאמר המן לאחשוורוש שאם זבוב נופל בכוסו של אחד מהן זורקו ושותהו, ואילו אדוני המלך נוגע בכוסו של אחד מהן חובטו בקרקע ולא עוד אלא שמדיח כוסו שלושה פעמים". וכ"כ הרא"ש (שם פ"ה, ס' יא) להוכיח מדברי המן הרשע שאם נפל זבוב בין צונן אינו אוסרו עי"ש. ועי' בזה בשו"ת חת"ס (חיו"ד, ס' צד) לגבי בליעה מה החי, שכתב בתו"ד: "ותלמידי הרבני המופלג מו"ה ברוך נ"י הביא ראיה ברורה מדברי המן הרשע שברא"ש בסוגיא דעכברא בשיכרא ע"ש".

"עשור", דהיינו עשרה ימים⁶ שנותרו לה להישאר אצלם קודם שתצא לדרך ע"מ לבוא אצל יצחק עד סוף שלושים יום, יעויש"ה בדבריו. דחזינו מזה דפשיטא ליה מסברא שזמן ההליכה בדרך הוא על חשבון הזמן שנותנין לה לפרנס את עצמה.

עוד יש לדון, דאפשר שכשהארוסה באה למקום הבעל ממקום רחוק נותנין לה עוד שלושים יום במקום הבעל לפרנס את עצמה בדברים קטנים קודם הנישואין, וע"ד דתנן במתני' (כתובות נז.) שנותנין לאלמנה שלושים יום, כדפירש"י (שם, ד"ה ולאמנה ל' יום):

"שאינה טורחת כ"כ בתכשיטין, שכבר יש בידה", וכן אמרין בגמ' (שם ע"א): "א"ר פפא: הכי קאמר, בוגרת שעברו עליה שנים עשר חודש בבגרות ונתקדשה נותנין לה שלושים יום כאלמנה", וכ"כ הרמב"ם (פי' מהל' אישות ה"ז): "קידשה אחר שבגרה, אם עברו עליה שנים עשר חודש בבגרותה ואח"כ נתקדשה אין נותנין לה אלא שלושים יום מיום התביעה, וכן המאמר את הבעולה נותנין לה שלושים מיום התביעה", וכ"נ להלכה בשו"ע (אהע"ז, סי' נוס"א) עיי"ש.

ועיוין בשטמ"ק (שם) שכתב: "וז"ל רש"י במהדו"ק, בגרה וס אחד, כלומר אפי' לא בגרה אלא יום אחד נותנים לה שלושים יום כאלמנה, ואינה צריכה להמתין י"ב חודשים לפרנסה, דמאחר שבגרה שוב אינה רוצה לשהות עוד, ומשעת קריבת זמנה לעמוד על פרקה זימנה תכשיטיה, לפיכך אין נותנין לה אלא זמן מועט משבגרה כדי לתקן שאר דברים קטנים, ע"כ". ועוד הביא (שם, בתו"ד) בשם הרשב"א: "דלעולם פחות משלושים יום אין נותנין לשום אשה".

6. ובוודאי שפי' זה ד"עשור" היינו עשרה ימים הוא מחודש עד מאד, דבוודאי פשוט סוגיית הגמ' היא דאם "ימים" היינו י"ב חודש הרי ש"עשור" היינו עשרה חודשים. וכ"נ לכאורה ממה שפירש"י (כתובות שם, ד"ה ואימא) בהא דפריך התם בגמ' "ואימא חודש, דכתיב עד חודש ימים" וכו', וז"ל: "ואימא, מאי ימים חודש, ועשור עשרה ימים", דמשמע דווקא אי נימא ד"ימים" היינו חודש הרי בהכרח צ"ל ד"עשור" היינו עשרה ימים, דהשתא ליכא למימור דהיינו עשרה חודשים, דהא לא משתעי איניש הכי שמתחילה אומרים הרבה זמן וכשאמרו להם לא מוסיפים זמן ארוך יותר, אבל אי נקטינן ד"ימים" היינו י"ב חודש הרי פשיטא ד"עשור" היינו עשרה חודשים. ובאמת שכך מפורש להדיא בפירש"י עה"ת בפרשתנו: "ימים, שנה, כמו ימים תהא גאולתו, שכך נותנים לבעולה י"ב חודש לפרנס את עצמה בתכשיטים, או עשור, י' חודשים" וכו'. וכן ת"א (שם): "תתיב עולמתא עמנא עידן בעידן או עסרא ירחין" וכו', וכ"ה בת"י (שם): "תתיב ריבא עמנא יומי שתא חדא או עשר ירחין". וכ"ה בשטמ"ק (כתובות שם) בשם רש"י במהדו"ק: "אלא מאי ימים שנה ועשור אלו עשרה חודשים, שכן דרך בנ"א לשאול זמן קטן אחר זמן גדול".

ומ"מ מתו"ד ההפלאה נראה ברור לפי דרכו דפשיטא ליה שזמן ההליכה בדרך הוא על חשבון הזמן שיש לה לפרנס את עצמה, וכמו שכתבנו בפנים.

7. ועי' במש"כ בחי' מהר"ם שיף (שם, ע"ד רש"י ד"ה נותנין לה שלושים יום כאלמנה משעת אירוסין, בתו"ד): "הכלל העולה דלעולם אין בוצרין משעת אירוסין מל' יום, וכן הוא הסברא, אף שמוכנת כבר מ"מ נותנין לה חודש ימים אחר אירוסין, אפי' באלמנה שכבר מוכנת נותנין לה ל' יום כ"ש בבוגרת" וכו'.

עשרה חודשים⁴, דמהכ"ת שיעור זמן זה של עשרה חודשים⁵, ואי נימא דאפ"ה ביקשו כן בסתמא ללא כל חשבון א"כ כשלא הסכים לכך אליעזר מפני מה לא חזרו שוב לבקש ממנו לעכבה אצלם זמן קצר יותר. ולאידך גיסא יל"ע דאם גם שיעור זה של עשרה חודשים הוא זמן מתאים ונכון לבעולה בשביל לפרנס את עצמה (עכ"פ בשעה"ד) א"כ אמאי לא ילפינן מהתם גם שיעור זמן זה.

אם זמן הליכת הארוסה למקום הבעל הוא על חשבון י"ב חודש שנותנין לה או לא

והנה יש לדון בארוסה שדרה במקום אחר ממקום מגורי הבעל שתבעה להיכנס לחופה, וזקוקה לפרק זמן ע"מ ללכת ולבוא למקום הבעל לשם נישואין, האם זמן ההליכה בדרך הוא על חשבון י"ב חודש שנותנין לה לפרנס את עצמה, באופן שלסוף י"ב חודש עליה להיות במקומו של הבעל מוכנה לנישואין, או"ד כשהבעל תובעה צריך הוא להיות אצלה במקומה לסוף י"ב חודש, ואם הוא רוצה להכניסה לחופה במקומו היא רשאית לצאת ממקומה לאחר תום י"ב חודש שנתנו לה לפרנס את עצמה, ולע"ז לא מצאתי דברים מפורשים שדנו בזה להדיא.

ועי' היטב במש"כ ההפלאה (בסוגיית הגמ' שם, ד"ה בגמרא מאי אורסה וכו', במוסגר) לפי דרכו ביישוב קושיית הפנ"י (שם) דלפי מה שכתבו התוס' (יבמות סא: ד"ה וכן) בשם ה"ר שמואל חסיד משפירא היתה רבקה בוגרת שכבר עברו עליה י"ב חודש בבגרותה כשנשאה יצחק וא"כ לא היו לה י"ב חודש לפרנס את עצמה אלא רק שלושים יום, די"ל דמה"ט ביקשו גם

ובדומה לזה יעויין גם במש"כ הרמב"ן בפירושו לתורה בפר' בהר (ויקרא כה, ז, בסו"ד) לגבי אכילת פירות שביעית לאחר הביעור: "והזכר בירושלמי (שביעית סופ"ט) חד בר נש הוה חשיד על שמיטתא, אמר לאיתתיה אפקין חלתא, אמרת ליה ההוא גברא חשיד על שמיטתא ואמרת אפקין חלתא, אמר לה חלה ד"ת שביעית מדר"ג וחבירי, אותו ריקה היה חשוד לעכב פירות שביעית ולאכלן אחר הביעור, ואמר שאיסור אכילת הטבל מה"ת ואיסור אכילת פירות שביעית אחר הביעור מן ר"ג וחבירי, או שהביעור מה"ת ואיסור האכילה מדבריהם, ולא היה חושש אלא שלא יאכל איסורי תורה, וכיון שהזכירו חכמים דבריו נראה שהם אמת" וכו'.

4. וראה בזה להלן בהע' 6.
5. ומן הענין לציין בזה לפי הכלל-יקר בר"פ במדבר (במדבר א, א) שנראה מדבריו שתפס לדבר פשוט שאכן יש שיעור זמן של "עשור" דהיינו עשרה חודשים, וז"ל: "הנה מצינו לרז"ל שהמשילו זיווג ישראל להקב"ה לזיווג כלה לחתן בב' זמנים, האחד הוא בשעת מ"ת, שנא' ויתן אל משה ככלתו, חסר כתיב, שנמסרה התורה ככלה מקושטת בכ"ד ספרים, השני הוא יום חנוכת המשכן, שנא' ויהי ביום כלות משה להקים, פירש"י שביום שהוקם המשכן נמסרו ישראל להקב"ה ככלה לחתן, ש"מ שמ"ת הוא זמן האירוסין ויום הוקם המשכן הוא זמן הנישואין וכו', וביני לבני כמו עשור חודשים, כמו שנאמר תשב הנערה עמנו ימים או עשור, והיינו עשרה חודשים שנותנין לבעולה זמן בין אירוסין להתקטש בכ"ד מיני קישוטין שנזכרו בשיעור, וכדי להדמות זיווג של ישראל להקב"ה בכל צד אל סתם זיווג הגביל הקב"ה לישראל ג"כ זמן ישראל עשרה חודשים, מן ר"ח סיון שבו נתאסרו בתורה אשר ציווה לנו משה עד ר"ח ניסן שבו הוקם המשכן ונשלם הזיווג מכל וכל, כי בזמן הזה יתקשטו ישראל בכ"ד ספרים, ומתוך זה ראוין לדור באהל מועד מדור אחד לשינה"ם וכו'.

ויאמר אליהם אל תאחרו אותי וה' הצליח דרכי שלחוני ואלכה לאדוני, ויאמרו נקרא לנערה ונשאלה את פיה, ויקראו לרבקה ויאמרו אליה התלכי עם האיש הזה ותאמר אלך (שם, נח)

והנה ממה שאמרו אחיה ואמה לאליעזר "תשב הנערה אתנו ימים או עשור אחר תלך" ילפינן בגמ' (כתובות נד): להא ד"נותנין לבתולה שנים עשר חודש משתבעה הבעל לפרנס את עצמה".

ועי' בבאה"ט (אהע"ז, ס' נוסק"א) שהקשה **אע"פ שרבקה היתה קטנה כבר מת אביה שהיה יכול לעכב** איך ילפינן לה מרבקה, והלא רבקה

קטנה היתה, כמו שפירש"י עה"ת בר"פ תולדות (בראשית כה, כ"ו), ואמרין בגמ' (שם ע"ב): "א"ר זירא: תנא קטנה בין היא ובין אביה יכולין לעכב", ופירש"י (שם, ד"ה יכולין לעכב): "מלינשא עד שתגדל", וכ"נ להלכה בשו"ע (שם, ס"ד), וכמו שפי' הח"מ (שם, סק"א) בדברי המחבר בשו"ע (שם, ס"א) דמה"ט הביא דין י"ב חודש משתבעה לגבי נערה דווקא.

אמנם נראה ליישב באופן פשוט, דהא בתואל אביה של רבקה כבר מת באותה שעה, כדפירש"י בפרשתנו בהך קרא גופא (שם כד, נה): "ויאמר אחיה ואמה, ובתואל היכן היה, היה רוצה לעכב, ובא מלאך והמיתו"¹¹, וכבר כתב הרמ"א (שם, ס"ד) לגבי קטנה: "ואם היא ובעלה מתרצים לכנוס **והאב מת** אין הקרובים יכולים למחות" וכו'.

ואדרבה לפי"ז מתפרשים היטב כל המקראות, **לפי"ז מתפרשים היטב המקראות** דביום הראשון לא הזכירו כלל מהא ד"תשב הנערה

עמנו ימים או עשור", ומשום דכל זמן שהיה בתואל בחיים לא היו צריכים כלל לבקש לעכבה אצלם כדי לפרנס את עצמה וכיו"ב, שהרי האב יכול לעכב אותה מלהינשא עד שתגדיל, אלא שמאיזה טעם שיהיה רצו כפה"נ לרמותו שהם מסכימים לדבריו, כדכתיב (שם, נ-נא): ויען לבן ובתואל ויאמרו מה' יצא הדבר וגו', הנה רבקה לפניך קח ולך ותהי אשה לבן אדוניך כאשר דיבר ה'", אך באמת לא נתכוונו לזה, ובתואל היה רוצה לעכב (ושפיר אפ"ל לפי דרך זו, שאין הפי' שלא היה חפץ כלל שתינשא ליצחק, אלא שהיה רוצה לעכב דייקא, שלא תינשא עד שתגדיל, כדין קטנה ש"בין היא ובין אביה יכולין לעכב", ואולי היה סבור שאם יעכבה עד שתגדיל יסכים יצחק לבוא אליהם לשם), ומשו"ה בא מלאך והמיתו.

אבל למחרת בבוקר לאחר שכבר מת בתואל שוב לא היה מי שיעכב עליה להינשא עד שתגדיל, ולכן באו בבקשה ד"תשב הנערה עמנו

דלפי"ז אולי איכא למימר דה"ה נמי בנערה שנתקדשה ותבעה הבעל והגיעה למקומו ממקום רחוק, שנותנין לה שלושים יום משהגיעה למקום הבעל כדי לפרנס ולהכין את עצמה לנישואין בדברים קטנים.

ביאור הבקשה של ימים או עשור ומעתה, לאור האמור יש מקום לפרש הכתוב "תשב הנערה עמנו ימים או עשור", שאין כאן

שיעור זמן חדש של "עשור", שהם עשרה חודשים, אלא דבתחילה ביקשו לעכבה אצלם י"ב חודש, כמשפט בתולה שתבעה הבעל שנותנין לה י"ב חודש לפרנס את עצמה, ואח"כ הוסיפו דאפי' אם עליה לצאת לדרך קודם תום י"ב חודש כדי שתגיע למקום מגורי הבעל בסוף י"ב חודש משתבעה להינשא, וגם אם עליה להגיע לשם שלושים יום קודם לכן כדי שתספיק לפרנס עצמה בדברים קטנים, מ"מ היא יכולה להתעכב אצלם כעשרה חודשים, וישארו לה עוד שני חודשים, האחד להגיע למקומו של יצחק והשני לתקן ולהכין עצמה שם בדברים קטנים, שכן מהלך הדרך מחרן עד לחברון מקום מגורי יצחק הוא י"ז יום, כמשאחז"ל (פדר"א, פט"ז): "ומקריט ארבע עד חרן מהלך שבעה עשר יום"⁸, ויש להוסיף עליהם עוד שתים או שלוש שבתות, שמן הסתם לא היו הולכין בהן, אשר ביחד הם עולים קרוב לחודש, ולכשתצא כעבור כעשרה חודשים יהא סיפק בידה להגיע לשם מבעוד מועד לפרנס עצמה ולתקן דברים קטנים במשך שלושים יום.

8. והן אמת שאליעזר הלך בקפיצת הדרך הן בהליכתו והן בחזרתו, כמשאחז"ל (פדר"א שם): "ומקריט ארבע עד חרן מהלך שבעה עשר יום, ובשלוש שעות בא העבד אל חרן, והיה תמה בליבו ואומר היום יצאתי והיום באתי שנא' ואבוא היום אל העין, רבי אבהו אמר: רצה הקב"ה לגמול חסד עם יצחק, ושלא מלאך לפני אליעזר עבד אברהם ונקפצה לו הדרך ובא בשלוש שעות העבד לחרן וכו', בשש שעות ביום יצא העבד מחרן, ולקח את רבקה ואת דבורה מניקתה והרכיב אתהן על הגמלים, ובשביל שלא יתייחד העבד עם רבקה בלילה נקפצה הדרך לפניו, ובשלוש שעות בא לחברון לעת תפילת המנחה". וגם סיפר להם על קפיצת הדרך שהיתה לו בהליכתו, כדכתיב (בראשית כד, מב): "ואבוא היום אל העין" וגו', ופירש"י (שם): "היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה לו הדרך", אך מ"מ לא ידעו שגם בחזרתו תקופין הדרך לפניו, ובפרט שאילו לא היתה הולכת עם אליעזר אפשר שלא היה לה קפיצת הדרך, שהרי בטל הטעם שנתנו חז"ל למה שקפצה לאליעזר הדרך בחזרתו.

9. ועי' בדברי ההפלאה (שהזכרנו לעיל) שמוסיף עוד יום אחד לפי חשבוננו שם, ומשום שבקשה זו ד"תשב הנערה עמנו ימים או עשור" כבר היתה למחרת יום הקידושין, יעוי"ש בדבריו.

והיה מקום לומר שחששו גם לדם חימוד, כדאמרין בגמ' (נדה סו): "אמר רבא תבעוה לינשא ונתפיסה צריכה שתשב שבעה נקיים", ופירש"י (שם, ד"ה צריכה לישב שבעה נקיים): "שמה מחמת תאוות חימוד ראתה דם". ועי' בשו"ת חת"ס (חיו"ד, ס' קפד) שכתב לתלמידו הגדול הגאון מהר"ם א"ש שרצה לחדש שגם מי שתבעוה מכבר להינשא ונתפיסה וספרה ז"נ לטהרתה אפשר דחיישין לה לדם חימוד בראותה אותו, והחת"ס שם האריך לצדד שא"צ לחוש לזה, ובסו"ד כתב: "ודעתי נוטה להקל, ומעלתו שהחמיר תע"ב", והו"ד בקצרה בפ"ת (יו"ד, ס' קצב סק"א במוסגר). וראה מש"כ המשך-הכמה (בפרשתנו, ד"ה ויביאה יצחק האהלה) לפרש שיצחק המתין לה עד שתיטרה כי חשש לדם חימוד. אך באמת ד"ז לא מעלה ולא מוריד כלום בנדו"ד, ומשום שאם נתכוונו שתגיע למקום מגורי יצחק שלושים יום קודם תום י"ב חודש הרי בימים אלו יכולה היתה להיטרה גם מדם חימוד.

10. ומקורו בדברי חז"ל (סע"ר פ"א). ועי' במה שכתבו התוס' (יבמות סא: ד"ה וכן) בזה.

11. ומקורו במשאחז"ל (ב"ר, פ"ר, ס' יב): "ויאמר אחיה ואמה תשב הנערה אתנו, ובתואל היכן היה, ביקש. וניגף בלילה, הה"ד צדקת תמים תישר דרכו, צדקת תמים, זה יצחק, תישר דרכו של אליעזר, וברעתו ידחה רשע, זה בתואל שניגף בלילה". וכ"ה בתיב"ע (שם, נה): "ועד דהו ממלךין ברמשא בתואל הוה אכיל מההוא תבשילא ואשכחוניה בקריצא דהא מית".

דברים האשה נקנית וכו', וליקוחין אלו הן הנקראים קידושין או אירוסין בכל מקום¹⁶.

והיה אפ"ל שהיה מסופק אם האבות הקדושים היו נחשבים כישראל לכל דבר ויצאו לגמרי מכלל בני נח או שאף שקיימו כל התורה כולה קודם שניתנה לא יצאו מכלל בני נח, כפי שהאריך בזה הרבה כידוע בס' פרשת-דרכים (דרך האתרים, דרוש ראשון-שלישי) ותלה בזה כו"כ סוגיות ומאמרי חז"ל ושיטות הראשונים והקדמונים שנחלקו בזה יעוייש"ה, ומה"ט כנס אותה הן כדין בני נח והן כדין ישראל.

אמנם נראה טפי לפרש לאור האמור, דקודם שנשאה יצחק היה דינה של רבקה כשל שאר בני נח, ומשו"ה נשאה תחילה כדין בני נח באופן

ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א בשמחת השבע ברכות לבנו עם כ"ק מרן האדמו"ר מויזניץ שליט"א

של "ויביאה האהלה שרה אמו", ורק משעה שנעשית נשואה לו ונדבקה במשפחתו של זרע אברהם אבינו יצאה מכלל בני נח ונעשית גם היא כישראל לכל דבר, כדין האבות הקדושים וזרעם, וממילא חזר מיד שוב וקידשה כדת משה וישראל בקידושין וכנסה בחופה, ואז "ותהי לו לאשה" וגו'.

16. וכל זה לכאורה רק לדעת הסוברים שלא נשלח אליעזר אלא למצוא את בת זוגו של יצחק ולא נעשה שליח לקידושין או לנישואין.

דכידוע נחלקו בזה קמאי רבתינו גדולי הדורות ראשונים ואחרונים, דרבו הסוברים (ראה: תוס' כתובות ז: ד"ה שנאמר, על יסוד הא דתניא בריש מס' כלה; הדר זקנים עה"ת, בראשית כד, י; חזקוני שם, י; נה; ספורנו שם, סא; וכו"נ בס' חסידים, סי' שפט; מהרש"א ברכות סא. בחדא"ג, ד"ה אפילו בי רב; ב"ח אבהו"ז ר"ס לד; ביאור הגר"א שם סק"ב וסק"ג; הפלאה"ע ד' התוס' בכתובות שם; מקנה, קו"א, אהע"ז סי' לה ס"ה; פנים-יפות, פר' חיי-שרה, ד"ה ויברכו את רבקה; וע"ע בזה בתב"ש, ח' קידושין סא;; קדושת-לוי, פר' חיי-שרה, ד"ה ונבאר; ח' חת"ס עה"ת, בחידושים שנדפסו בסוף ספר בראשית; ועוד יעויין בשו"ת באר יצחק, אור"ח, סי' ג, ענף א; שו"ת תורת חסד, חאו"ח, סי' מה, אות ה; משך-הכמה, פר' חיי-שרה, ד"ה ויאמרו מה' יצא הדבר, וד"ה ומגדנות) שאליעזר היה שלוחו של יצחק לקידושין או גם לנישואין, אך יש שנקטו (ראה: מושב זקנים עה"ת, בראשית כד, סז; פנח רזא שם; ועי' בפנ"י כתובות נז: דלכאורה לא נתקדשה רבקה עדיין באותה שעה, דאין העבד נעשה שליח; ויש קצת סמך לזה בסו"ד התוס' בכתובות שם, שכדבריהם משמע במס' כלה רבתי פ"א ה"ב; ועי' בזה עוד בשו"ת משיב דבר ח"ד, סי' לד, ד"ה הנה) שלא היה אליעזר שליח לא לקידושין ולא לנישואין אלא למצוא את בת זוגו של יצחק ולהביאה אליו.

ימים או עשור", ומשלא הסכים לזה אליעזר ואמר "אל תאחרו אותי וגו' שלחוני ואלכה לאדוני" אמרו לו "נקרא לנערה ונשאלה את פיה", שהרי היא עצמה בעודה קטנה יכולה לעכב עד שתגדל אם תרצה, וע"ז כתיב: "ויקראו לרבקה ויאמרו אליה התלכי עם האיש הזה ותאמר אלך"¹², ופירש"י (שם, נח): "ותאמר אלך, מעצמי, ואף אם אינכם רוצים"¹³, וממילא שוב נסתתמו כל טענותיהם, כדכתיב (שם, נט): "וישלחו את רבקה אחותם ואת מניקתה ואת עבד אברהם ואת אנשיו".

ויביאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה

וגו' (שם, סז)

יצחק נשאה לרבקה
הן כב"נ והן כישראל

ובהא דכתיב "ויביאה האהלה שרה אמו" נראה דהיינו כנישואין של בני נח קודם שניתנה תורה, כלשון הרמב"ם (ריש הל' אישות): "קודם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק אם רצה הוא והיא לישא אותה **מכניסה לביתו** ובועלה בינו לבין עצמו ותהיה לו לאשה", וכמש"כ ע"ז המ"מ (שם): "זה פשוט ומבואר בהרבה מקומות שלגויים בייחוד בעלמא הוא אשתו" וכו'¹⁴. ואילו בהא דכתיב "**ויקח את רבקה**" נראה דהיינו בקידושין כישראל לאחר מ"ת, כדכתיב (דברים כב, יג): "**כי יקח איש אשה**" וגו', וכן כתיב (שם, כד, א): "**כי יקח איש אשה**" וגו', ואמרינן בגמ' (קידושין ב:): "וכסף מנ"ל, גמר קיחה קיחה משדה עפרון, כתיב הכא כי יקח איש אשה וכתוב התם נתתי כסף השדה קח ממני, וקיחה איקרי קנין, דכתיב השדה אשר קנה אברהם, א"נ שדות בכסף יקנו"¹⁵, וכ"כ הרמב"ם (שם, הלכות א-ב): "כיון ניתנה תורה נצטוו ישראל שאם ירצה האיש לישא אשה יקנה אותה תחילה בפני עדים ואח"כ תהיה לו לאשה, שנא' כי יקח איש אשה ובא אליה, וליקוחין אלו מ"ע של תורה הם, ובאחד משלושה

12. ועי' במשאחז"ל (ב"ר, פר' ס, יב): "ויקראו לרבקה ויאמרו לה, רבי יצחק אמר: מרמזים בה, התלכי התלכי, ותאמר אלך, הולכת אני על כרחכם שלא בטובתכם", והיינו שניסו להניא אותה מללכת עמו ולרמוז לה שהיא יכולה לעכב אם תרצה.

13. והר"ז ממש ע"ד שכתב הרמ"א: "ואם היא ובעלה מתרצים לכונוס והאב מת אין הקרובים יכולים למחות", ודו"ק בזה.

14. ועי' במה שפירש"י (יבמות סח: ד"ה עבד כנעני): "עבד כנעני לית ליה קידושין, דכתיב עם החמור, עם הדומה לחמור, עובד כוכבים לית ליה קידושין, דאמרינן אשת רעהו פרט לאשת אחרים [עובד כוכבים - ב"ח], ובשאלתות דרב אחאי יליף לה מדתני רב חנייא בעולת בעל יש להן מידי אחריא לא, וגבי ישראל מקיש הוויית להדדי, מאן דאית ליה קידושין כסף ושטר אית ליה בה קידושין ביאה, אבל עובד כוכבים דלית ליה קידושין כסף ושטר לית ליה קידושין ביאה" וכו'.

15. ואיתא עוד בגמ' (שם ד:): "ותנא מיייתי לה מהכא, דתניא כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה וגו', אין קיחה אלא בכסף, וכן הוא אומר נתתי כסף השדה קח ממני" וגו',

ויעויין עוד בהא דאיתא בגמ' (יבמות נה:): דגמרינן מגז"ש דקיחה קיחה שאשה נקנית לבעלה בהעראה, ובמה שכתבו ע"ז התוס' (שם, ד"ה קיחה).

אספקלריה

מבעד לאספקלריה

מהנעשה והנשמע בין כותלי המכון ומחוצה לו

לפני אבני שיש

כעבור קרוב לארבע שנים של מחקר ופיתוח אינטנסיביים, יחד עם בדיקות קפדניות בלתי פוסקות לאורך כל הדרך, במטרה למצוא את הדרך המתאימה והמהודרת ביותר שתאפשר שימוש בשבת בשולב אינדוקציה כ'פלטת שבת' ובישול עליו ביום-טוב ללא כל חשש, הצליחו אנשי המכון לברך על המוגמר בשעה טובה ומוצלחת.

הפיתוח החדשני ביותר של משטחי שיש משולבי אינדוקציה, מתוצרת חברת אי-קיו-קיי בע"מ, הוצג זה מכבר בפני רבני המכון המדעי טכנולוגי להלכה על-ידי בעל החברה מר חגי שלמה, המשווק הבלעדי של משטחים אלה. הם בדקו אותו היטב בקפדנות רבה, על כל צדדיו והיבטיו, לצד כל ההשלכות ההלכתיות האפשריות לגבי שהיה והטמנה על המשטחים מערב-שבת, ואפשרויות השימוש בו ביום-טוב לבישול עליו.

בדיון יסודי בחדרו של ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א עם מר חגי שלמה, בהשתתפות רבני המכון הרבנים הגאונים רבי יעקב לוריא ורבי יוסף הילדסהיימר

הרה"ג ר' יוסף הילדסהיימר בבדיקת המתקן החדשני במפעל בספרד יחד עם מהנדסי המפעל

בהמשך, נוצר הקשר עם המומחים היצרניים בספרד ובגרמניה, הן לצורך הבנה יסודית וברורה של אופן הפעילות החדשנית, והן לשם בדיקת אפשרויות של פתרונות יצירתיים שונים, שיאפשרו את השימוש במשטחים אלה לשבתות ולחגים בתכלית ההידור.

במהלך המחקר והפיתוח יצא גם בשעתו הרה"ג ר' יוסף הילדסהיימר שליט"א, מרבני המכון, יחד עם מר חגי שלמה, לביקור בזק בספרד, שם מייצרים את המוצר החדשני היחיד בעולם. במהלך ביקורו שם סייר

הרה"ג ר' יוסף הילדסהיימר ומר חגי שלמה בנייתוח תוצאות הבדיקות

מומושכות במפעל, יחד עם מהנדסי המפעל המקומיים, בלויית מהנדס נוסף שהגיע במיוחד מלונדון, עמד על כל שלבי ותהליכי הייצור, ובדק את כל האפשרויות הטכנולוגיות המוצעות על-ידי המכון, כאשר הוא עומד כל העת בקשר טלפוני רציף עם ראש המכון, הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א, לקבלת הנחיות מתאימות.

מר חגי שלמה בהצגת משטח השיש המיוחד לראשונה בפני ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א יחד עם הרב הגאון רבי יעקב לוריא מבכירי רבני המכון

האישור ההלכתי לשיש משולב בכריים אינדוקציה דגם 'סנה'

עם שובם ארצה, נקבעה פגישה בין כותלי המכון עם ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א, בה השתתפו גם רבני המכון, הרבנים הגאונים רבי יעקב לוריא ורבי יוסף הילדסהיימר, ובעל החברה, מר חגי שלמה. במהלך הפגישה לובנו היטב כל האפשרויות, וסוכמו סופית הדרכים לייצור מיוחד של משטחי שיש משולבי אינדוקציה, שיאפשרו שימוש בהם גם בשבתות (להטמנת סירים מערב-שבת, בכפוף לכל דיני 'שהיה' ו'הטמנה') ובחגים (לבישול באופן המותר ביום-טוב) באופן המהודר ביותר, כמיטב המסורת של המכון המדעי טכנולוגי להלכה.

ראש המכון הגרא"מ הלפרין בבדיקה יסודית של השיש ההשראתי, יחד עם הרה"ג ר' יוסף הילדסהיימר מרבני המכון ומהנדס המכון הר"ר דוד אברהמס, בהשתתפות מר חגי שלמה

במשך תקופה ארוכה מאוד נבדק הפיתוח המתקדם המתאים גם לשבת ויום-טוב - המשווק כעת תחת השם 'אינדוקציה כהלכה 888' - במעבדות המכון, על-ידי צוות רבני המכון ומהנדסיו, בשלל בדיקות יסודיות, מסוגים שונים, על-מנת לוודא למעלה מכל ספק כי הוא עומד בכל הדרישות המהודרות ביותר שהוצבו על-ידי רבני המכון, וכאשר התברר כי אכן כך הם פני הדברים, זכה הפיתוח בימים האחרונים לאישור ההלכתי המהודר של המכון.

מזגו לו

לראשונה הצליחה חברת 'תדיראן מזגנים' לשלב בסדרת מזגנים חדשנית מסוג VRF פיקוד שבת 'חכם', שפותח בהנחיית רבני ומהנדסי המכון המדעי טכנולוגי להלכה.

כל התקני השבת למזגנים שפותחו עד כה, אם כהתקנים מובנים במזגן או בשלט ואם בצורת כרטיסים חיצוניים, הם מה שמכונה התקנים 'טיפשים', הפועלים בצורה 'עיוורת' לחלוטין של חיבורים וניתוקים קבועים מתוזמנים מראש, בהתאם לתוכנית שנבחרה מראש מערב-שבת, באופן שיתאים ככל האפשר למזג האוויר הסביבתי הצפוי בשבת ולכל יתר הנסיבות והדרישות של המשתמשים.

בניגוד למקרים, בהם פעילות 'עיוורת' כגון זו עלולה לא פעם לפגוע בתפקוד המושלם של המקור, כאשר לעיתים הדבר מתבטא באי קירור מספיק בימי הקיץ החמים, ולעיתים הוא מתבטא בקירור יתר בימות החורף עד כדי קפיאת הירקות שבמקרר וכדומה, כאשר מסיבה זו, ומסיבות פרקטיות נוספות של שמירה והגנה על מערכות המקרר השונות מבלי לפגוע בהן, דרכו של המכון המדעי טכנולוגי להלכה מאז ומתמיד להתעסק אך ורק עם התקני שבת מובנים, שנבנו ע"י היצרנים בתוך פיקוד המקרר, לפי כל ההוראות וההנחיות ההלכתיות, כשהם מותאמים אינטגרלית לכל מערכות המקרר, פותרים את כל הבעיות הקיימות באופן מושלם למהדרין, ומאפשרים את השימוש בו לכתחילה ללא כל חשש, הרי שבמזגנים החששות האמורים כמעט ולא קיימים, מה גם שכאשר מתאימים כמות את תוכנית ה'שבת' של ההתקנים המהודרים, לפי מזג האוויר והדרישות הנוספות, לא מבחינים כל-כך בהבדלים שבין פעילות המזגנים בימות החול לפעילותם בשבתות ובחגים.

עם זאת, ישנה דרישה גוברת והולכת מקרב ציבור שומרי שבת כהלכתה לפיתוח התקני שבת מהודרים למזגנים, שיתנו מענה מושלם גם לנוחות ונעימות מקסימלית ולמה שמכונה 'חווית המשתמש'. במיוחד חשוב הדבר במזגני VRF, בהם היחידה החיצונית משותפת לכל הדירה/המבנה, בעוד שהיחידות הפנימיות מחולקות לכל חדר/חלל בפני עצמו, כך שנדרש לכך פתרון 'חכם' שישלב היטב בין כולן.

מתבוננים יחד בתוצאות הבדיקות הסופיות

הפתרון המהפכני החדש נבדק ביסודיות רבה במשך תקופה ממושכת, הן על-ידי מהנדסי המכון במעבדת המכון המדעי טכנולוגי להלכה והן על-ידי מהנדסי מזגנים בכירים של חברת 'תדיראן' במעבדות המתקדמות של החברה, על-מנת להגיע לנוסחה המדויקת והמושלמת, שתספק פתרון הלכתי מלא למהדרין מן המהדרין, בנטרול מוחלט של כל השפעה, ישירה או עקיפה, על המזגנים, הן בעקבות פתיחת וסגירת דלתות או חלונות והן בעצם הימצאות אנשים במקום, בד בבד עם שמירה קפדנית על רמת הקור או החום הרצויה והמתבקשת.

עם תום כל הבדיקות ביקשו מהנדסי חב' 'תדיראן' מראש המכון המדעי טכנולוגי להלכה, הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א, להגיע למפעל המזגנים שבאזור התעשייה בפ"ת, על-מנת להציג שם בפניו במעבדה המשוכללת, בצורה מסודרת, את כל תוצאות הבדיקות בזמן אמת, בכל התרחישים האפשריים.

הגרא"מ הלפרין שליט"א אכן קיבל את ההזמנה, והגיע לשם יחד עם מהנדס המכון, הר"ר דוד אברהם, שביצע את הבדיקות המקבילות במעבדת המכון. את פניהם קיבלו במקום מר משה ברמן, מנהל תקינה של החברה; מר שמואל מרגלית, מהנדס יועץ; מר מוטי ג'רבי, מנהל טכני; ומר אליירן אלימלך, טכנאי בכיר.

בנוכחותם ובהשתתפותם הפעילה של ראש המכון ומהנדס המכון בוצעה שורה ארוכה של בדיקות שונות, כאשר הם מבקשים מפעם לפעם לשנות את הנתונים הסביבתיים לקור או לחום בדרכים כאלה ואחרות. בסופו של התהליך התיישבו בצוותא חדא עם מהנדסי החברה לקבל את כל התוצאות ולבחון יחד את כל הנתונים המדויקים שהופיעו על-גבי מסך ענק, לשביעות רצונם המלאה.

ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א בהתייעצות עם מהנדס המכון הר"ר דוד אברהם על משמעות תוצאות הבדיקות

בבדיקת יחידות הקירור

מורה כהלכה

כמאתיים רבנים ומורי הוראה, מכל קצווי הארץ, תלמידיו של הגאון רבי אברהם צבי הכהן שליט"א, רב 'קהל חסידים' בשיכון ה' בבני-ברק וגאב"ד 'הוראה כהלכה', התקבצו ימים מספר לאחר שמחת-תורה לכינוס השנתי שהתקיים בראשות הגרא"צ הכהן שליט"א.

המשותף לכולם הוא שהם רכשו את דרכי ההוראה הלכה למעשה אצל הגרא"צ הכהן ושימשו לפניו, כאשר חלקם משמשים כיום כמורי הוראה בבתי ההוראה שבנשיאותו וחלקם משמשים בקודש כרבנים ומורי הוראה במסגרות אחרות.

הכינוס השנתי האחרון הוקדש לנושאי טכנולוגיה בהלכה, ואליו הוזמן ראש המכון המדעי טכנולוגי להלכה, הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א, להשמיע את השיעור המרכזי בפני מאות הרבנים המשתתפים. במהלך השיעור המקיף, סקר הגרא"מ הלפרין את נושאי השימוש בשבת במזגנים, מקררים, מקפיאים, מיני-ברים. משאבות מים ומדי מים. הדברים הוצגו על-ידו בבהירות רבה, בתמציתיות הדרושה מצד אחד וביסודיות מושלמת מצד שני, תוך התייחסות פרטנית הן לפתרונות המהודרים

ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א נושא ונותן עם הרבנים לאחר השיעור, לידו נראה הגרא"צ הכהן שליט"א גאב"ד 'הוראה כהלכה'

לכתחילה מבית היוצר של המכון המדעי טכנולוגי להלכה והן להנחיות הלכתיות בדיעבד במצבים ותרמישים שונים.

בתום השיעור, שנשמע בקשב רב על-ידי ציבור הרבנים המשתתפים, נשאל ראש המכון שליט"א שורת שאלות שהוגשו בכתב, והשיב עליהן בפרוטרוט, אחת לאחת, תשובות ברורות ומלאות, כאשר עוד שעה ארוכה לאחר השיעור התגודדו סביבו עשרות מן הרבנים למשא-ומתן תורני בנושאי השיעור ולהצגת שאלות הלכתיות נוספות.

שואלין ודורשין

מלבד הדרשות והשיעורים הרבים, בענייני דיומא ובהלכות החג ומצוותיו, בהלכה ובאגדה, שהשמיע ראש המכון הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א במקומות שונים, במהלך ימי חג הסוכות שחלפו, נעתר לבקשות להשמיע בימי חול-המועד בשני מקומות מרכזיים גם שיעורים בנושאים הלכתיים אקטואליים.

שיעור אחד התקיים ביום הראשון של חול-המועד בבית-המדרש המרכזי של חסידי קרלין-סטולין 'היכל רבינו יוחנן', שברח' אבינועם ילין בירושלים.

בית המדרש הענק היה מלא מפה אל פה במאות רבות של משתתפים, וביניהם תלמידי-

חכמים מופלגים וידועי שם, שהאזינו בדריכות ובקשב רב לשיעור שעסק בנושאי מקררים ומקפיאים בשבת, כאשר במהלך השיעור המקיף ניתח ראש המכון הגרא"מ הלפרין את כל הנידונים ההלכתיים הנוגעים לנושאים אלו, ויחד עם זאת הוא

ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א בשיעורו בביהמ"ד המרכזי של חסידי קרלין-סטולין בירושלים

על השיעור בביהמ"ד 'היכל יצחק'

ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א
בשיעורו בביהמ"ד 'היכל יצחק' במודיעין-
עילית

הציע את הפתרונות האפשריים לכתחילה, לצד שורת הצעות מעשיות לכל מיני מצבים של בדיעבד ושעת-הדחק.

השיעור הנוסף התקיים ביום ערב הושענא-רבה בבית-המדרש המרכזי 'היכל יצחק' שבקרית-ספר במודיעין עילית. גם בו השתתפו המונים, ובמרכזם כמה מחשובי הרבנים ומורי ההוראה ברחבי העיר, שהיו מרותקים כולם לשיעור המקיף שעסק כולו בנושא השימוש בברי-מים ומיני-ברים, והקיף סוגיות הלכתיות שונות ומגוונות, כאשר במשך שעה ארוכה פרס בפניהם הגרא"מ הלפרין שליט"א

את כל השאלות ההלכתיות הכרוכות בשימוש במכשירים אלו, כולל שאלת חיוב הטבילה ושאלת חשש ה'בורר' שבסנני המים, לצד הפתרונות המהודרים והמושלמים שבמכשירי המיני-בר באישורו ההלכתי של המכון המדעי טכנולוגי להלכה.

אחרי החגים

כבכל שנה, עם חלוף הימים הנוראים והחגים, גובר עומס העבודה בין כותלי המכון המדעי טכנולוגי להלכה, כמעט כמידת העומס המאפיין את הימים והשבועות שלפני החגים.

לצד הפעילות הקדחתנית השוטפת, הרוחשת בין כותלי המכון בכל ימות השנה, דבר יום ביומו, כדבר שבשגרה, בכל התחומים שרק ניתן להעלות על הדעת, נוספת לה בתקופה זו שלאחר החגים כל הפעילות האחרת, הדחופה פחות, שנדחתה מטבע הדברים עד 'אחרי החגים', כולל פגישות עבודה בנושאים שונים.

ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א והרה"ג ר' יעקב לוריא מבכירי רבני המכון בפגישה עם מר מאיר שחם פוגל איש הפיתוח מטעם חב' 'יונדאי' אודות מעליות שבת

מר דייוויד ארבר מנהל פרויקט הבינוי שברח' מאיר שחם בירושלים מציג את תוכניות הבנייה בפני ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א ורבני המכון הרבנים הגאונים רבי יעקב לוריא ורבי יוסף הילדסהיימר

ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א בפגישתו עם מר גיא זוסמן מנחה אותו בתכנון לוחות המודעות הדיגיטליים לשבתות וחגים

כך נפגשו עתה ראש המכון, הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א, יחד עם רבני המכון, הרבנים הגאונים רבי יעקב לוריא ורבי יוסף הילדסהיימר, עם מר דייוויד ארבר, מנהל פרויקט הבנייה ברח' מאיר שחם בירושלים, שהציג בפניהם את תוכניות הבנייה, וביקש את ליווי המכון בהתאמת כל מערכות הבניין, מן המסד ועד הטפחות, למגורי שומרי תורה ומצוות, ללא כל חשש הלכתי, בצורה המהודרת ביותר.

מר גיא זוסמן, מנכ"ל GoMixAp, הגיע לבית המכון המדעי טכנולוגי להלכה, על-מנת להיפגש עם ראש המכון, הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א, להציג בפניו את לוחות המודעות הדיגיטליים הייעודיים שהוא מפתח ומשווק לבתי כנסת, וכן לאולמות לובי של בנייני מגורים רבי קומות, אשר מיועדים להצגת זמני תפילה, שיעורי תורה והלכה, הודעות קהילתיות והנצחות, ולבקש את הנחיותיו כיצד להתאימם לשבתות ומועדי ישראל בדרכים מהודרות, על-מנת שיוכל לקבל עליהם את האישור ההלכתי של המכון.

אספקלריה

בראי ההלכה

שאלות נבחרות משולחן רבני המכון

מטבע הדברים, משמש המכון כתל תלפיות וכתובת מרכזית לכל השאלות ההלכתיות המתעוררות חדשים לבקרים.

על שולחן רבני המכון, מצטברות מדי יום ביומו עשרות פניות, משואלים מרחבי הארץ והעולם. כמה מן האקטואליות והמעניינות שבהן, מהחודש האחרון, מוגשות לפניכם:

שימוש בשבת בשעון עם חיישן קול שמדליק נורית לד

שאלה: שעון שיש לו מערכת SD שכל פעם שהיא שומעת רעש בתדר מסוים ומעלה היא מדליקה את LED השעון. השאלה היא האם כאשר אני עושה למערכת מצב OFF אז האם צריך לחשוש לזה שהשעון שומע אותי ואף על פי שאינו עושה עם זה כלום מכל מקום יתכן שנעשית פעולה שאסורה בשבת שמתקיימת בקליטת הקול, או שמא אין חשש לזה (אין אני יודע אם בכלל כאשר המערכת מופעלת אז היא גם קולטת קול).

תודה רבה לכם

איתי ש.

חדרה

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

מדובר אכן בחיישן קול, שרגיש לכל רעש מתדר מסוים ומעלה, וכאשר הוא 'קולט' אותו הוא מדליק את נורית הלד שבשעון, בדומה לחיישן תנועה ש'קולט' תנועות ובעקבות כך מפעיל מכשור חשמלי וכדומה.

השאלה ששאלת היא אכן שאלת חכם, שכן ביטול פעולת חיישנים, הן חיישני קול והן חיישני תנועה או כל חיישן מסוג אחר, יכולה להיות באחד משני מצבים, האחד

שהחיישן מנוטרל לחלוטין, כאילו 'מת', ואינו 'קולט' כלל כל תנועה או קול וכיו"ב, והשני שהחיישן 'חי' ו'קולט' את התנועות או את הקולות וכיו"ב אך הוא מנוטרל מ'לעשות' שימוש במה שהוא 'קולט' ואינו מפעיל כלום.

ללא בדיקה יסודית, לא פשוטה כל-כך, קשה מאוד לקבוע בכל חיישן שאינו 'מגיב' אם הוא מנוטרל לחלוטין במצב הראשון שתארנו או רק במצב השני, כאשר, להערכתנו, לרוב החיישנים מבוטלים במצב השני בלבד.

עם זאת, גם במצב זה אין צורך לחוש ל'קליטה' בחיישנים, שאין לה כל משמעות שהיא ואין שום תועלת ממנה, כשם שלא חוששים כלל שלא לעבור ליד חיישני תנועה מסוגים שונים, הממוקמים כידוע על כל צעד ושעל בכל מקום ופינה, גם אם הם 'חיים' ו'קולטים', כל עוד הם אינם 'מגיבים' כלום בפועל.

בברכת חורף בריא ושמח ושבת שלום ומבורך

הטבלת מכשיר חימום לבקבוקי תינוקות

שלום,

רציתי לשאול לגבי טבילה של מכשיר חימום בקבוקים (לתינוק) חשמלי של חברת ביאמבה (BIAMBA). הבקבוק שאותו מחממים נוזל מעט לתוך חלק גירוסטה כמו תרמוס. לא הצלחנו לפרק את החלק הזה והוא מחובר לחלק חשמלי, ולכן לא רוצים לטבול את כולו. מההדרך להשתמש בו?

תודה רבה

אפרת ו.

אלעד

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

למיטב הבנתנו מדובר כנראה במכשיר חימום שמניחים בו את הבקבוק כמות שהוא כדי לחממו במידת החום הרצויה, מבלי לחבר את הבקבוק למכשיר בדרך כל שהיא. ואנו מניחים כי במה שכתבת כי "הבקבוק שאותו מחממים נוזל מעט לתוך חלק גירוסטה כמו תרמוס" התכוונת שהבקבוק נכנס ו'יושב' קצת בתוך חלק גירוסטה.

משכך, הרי מכשיר החימום אינו מיועד לשמש או להכשיר את האוכל עצמו לאכילה, שבמקרה שלפנינו הרי זה החלב או הדייסה לתינוק וכדו',

עם זאת, חשוב לשים לב מראש כי מבחינה טכנית מערכות הדלתות הללו בנויות באופן שכמעט לא ניתן לפתוח אותן במשיכה וניתוק ללא הפעלת כח רב ומשמעותי, שאם לא כן הרי 'מה הועילו חכמים בתקנתם', כך שכמעט בוודאות ייגרם עי"ז נזק למנגנון או לדלת. וממילא מלבד מה שעל הבעלים להיות מודעים לכך ולהסכים בכל זאת, יש גם לקחת בחשבון שיתכן בהחלט שפעולות שכאלה בשבת יגרמו לניתוק וקריעת חוטי חשמל או לנזקים אחרים בדרך 'מקלקל' כמובן.

בברכת חורף בריא ושמח

הבחלת אתרוגים בחום גבוה

שאלה: בערב סוכות האחרון נאמר לי ע"י ת"ח שעמד ליד החדר שבו נעשתה הבחלה לאתרוגים שהחום היה שאי אפשר לעמוד שם, ולשאלתו לבעלים של המקום נאמר לו שהחום אינו מבשל את האתרוגים אודה לכם באם תבדקו את הנושא. תודה.

ישראל ז.

מודיעין עילית

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

ככל הידוע לנו התהליך הרגיל והשגרתי אותו מבצעים כל מגדלי האתרוגים מתבצע בטמפרטורה סביבתית רגילה,

באמצעות הזרמת גז אתילן לחדר ההבחלה למשך זמן קצר, באופן שאין בזה כל סרך של בישול, ואיננו יודעים על סמך מה טען כן אותו אדם.

אולי יש שיטה חדישה של מגדלים מסויימים שאינה מוכרת לנו, דבר שאינו מסתבר כל-כך.

אם בכל זאת יהיו בידך פרטים נוספים על שיטת הבחלה אחרת ועל המקומות בהן היא מתבצעת נשמח אם תעדכן אותנו וננסה לבדוק זאת ביסודיות.

בברכה מרובה

משחק 'מגנועט' בשבת

שלום וברכה לכבוד הרבנים שליט"א

האם מותר לשחק במשחק מגנועט בשבת?

זה משחק שבו יש כדורי מגנט קטנים תחובים בלוח ועל ידי

אלא הוא משמש את המשמש לאוכל, קרי: הבקבוק, ובמקרה שכזה הוא פטור מטבילה גם אם הוא עשוי מחלקי מתכת או זכוכית, כשם שלא טובלים משטח של כיריים, מכל סוג שהוא, שאינו בא במגע עם האוכל, אלא רק משמש את הסירים המשמשים את האוכל.

בברכה מרובה

ניתוק והפרדה בכח של דלת אלקטרו-מגנטית בשבת

שאלה:

בכניסה למקווה יש דלת סגורה על ידי מגנט חשמלי שסוגר את הדלת, ועל ידי העברת אצבע או כרטיס של תשלום המגנט משתחרר.

בשבת יש שעון שבת שמבטל את הפעלת המגנט.

השאלה שקרה מספר פעמים שהיה תקלה בפעולת השעון והדלת הייתה נעולה בשבת, האם מותר לפתוח את המגנט, על ידי משיכה בכוח חזק מאד, או הפרדה על ידי סכין, [כמובן

רק באישור הבעלים על המקווה], או שיש בזה פעולה חשמלית האסורה בשבת.

תזכו תמיד להמשיך לזכות את ישראל בשמירת שבת ומצוות התורה.

בברכה

שמואל פ.

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

למרות שבמשיכה חזקה מאוד או כל ניתוק והפרדה בכח באופן אחר של הדלת עם הנעילה האלקטרו-מגנטית אין כל השפעה על חיבור או ניתוק של מעגלים חשמליים, עדיין יש לזה השפעה מסויימת על שינויים קלים ביותר בשדה האלקטרו-מגנטי.

שהלכה למעשה אין צורך לחוש להם כלל, שכן אין להם כל משמעות מעשית, ואינם שונים מהשינויים המגנטיים המתרחשים בהצמדת מגנט

למקרר או הסרתו משם (מבלי להיכנס כרגע לשאלת עצם הצמדת המגנט בשבת, וראה על כך בגיליון 'אספקלריה' לחודש מנ"א האחרון, עמ' 14) שלא חוששים להם.

מקל שבסופו מגנט המגנטים הקטנים עולים כלפי מעלה ויוצרים אותיות וציורים.
תודה רבה, וחורף בריא.

חיים יצחק ק.

ירושלים

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

הנה לגבי משחק זה בשבת יש לדון בשתיים:

א. מחמת עצם ההצמדה והחיבור המגנטי, אלא שבחיבור מגנטי שנעשה מלכתחילה לזמן קצר בלבד והוא עומד מראש לניתוק ושינוי באופן קבוע התקבל הדבר להיתר (ראה גם: שש"כ פט"ז סכ"ד והע' סז* ופכ"ג סמ"ו והערות קמה).

ב. בשל יצירת האותיות ו/או הציורים באמצעות המגנטים, שיש בזה חשש איסור כותב או רושם, ועפ"י מש"כ המג"א (סי' שמ סק"י): "משמע בגיטין דף כ' שאם תוחב אותיות של כסף ע"ג בגד מקרי כתב ע"ש, וא"כ אפשר דאסור לעשותו בשבת".
ועי' בשו"ע הרב (שם, ס"ט) שסתם לאיסור בכה"ג: "אם תוחב אותיות של כסף בבגד נקרא כתב, ואסור לעשותו בשבת". וכ"ה במ"ב (שם, סקכ"ב, אות ח): "אסור לחבר אותיות של כסף לפרוכת וכיו"ב, דהוא כעין כותב, וכן אסור להסיר ממנו, דהוא כעין מוחק".

ומפשטות לשון המג"א נראה דלא מיירי בחיבור נוסף של האותיות לבגד ע"י תפירה וכדו', אלא שעצם התחיבה של אותיות לתוך מסגרת מסויימת (כמו שמצוי בטסים שעל מעילי ספרי תורה וכיו"ב) שיוצרת עי"ז מילים מצירוף של אותיות קיימות ה'תפוסות' יחד יש בה משום כתיבה (וצע"ק בדברי החי"א, ה"י שבת, כלל לז, עיי"ש), וממילא גם בנדו"ד יש לנו צירוף של אותיות ו/או ציורים שנוצר כתוצאה מ'תפיסה' באמצעות חיבור מגנטי. ויתכן עוד כי בנדו"ד יש אולי אפי' יותר דמיון למלאכת כותב או רושם.

ועוד מצינו שדנו גדולי הפוסקים לגבי ספר שיש עליו אותיות על חודי הדפין, וכמש"כ המג"א עצמו (שם, סק"ו, בתו"ד): "וכתב בתשו' רמ"א סי' קי"ט דספר שכי' על הדפין אותיות מותר לפתחו ולנעלו, דכיון דעשוי לנעול ולפתוח ליכא משום מוחק, ע"ש שהאריך, ולבוש כ' שהוא קרוב לחיוב חטאת, וכנ"ל להחמיר, דראיות

רמ"א אינן מוכרחות, ובכ"ה כתב שנוהגין להתיר, וכ"כ הר"ש לוי סי' נ"ז, וכ"ה במ"ב (שם, סק"יז): "וספר שכתוב עליו בראשי חודי דפיו אותיות או תיבות יש אוסרין לפתחו ולנעלו בשבת, דע"י הפתיחה שובר האותיות והוי כמוחק, וכן כשנעלו הוי ככותב, אבל דעת הרמ"א בתשובה להקל בזה, וכן דעת הרבה אחרונים, וטעמם דכיון דעשוי לנעול ולפתוח תמיד ליכא ביה משום מחיקה וכתיבה, והוי כדלת הנסגר ונפתח תמיד, דאין בו משום בנין וסתירה, וכן המנהג, ומ"מ נכון להחמיר כשיש לו ספר אחר", ועיי"ש בשעה"צ (ס"ק כג-כה). ועפ"י המתבאר מזה נראה לכאורה שיסוד הסברא להיתר בפתיחת וסגירת ספר שאותיות כתובות על חודי דפיו יותר מאשר בתחיבת אותיות של כסף בבגד והסרתם משם הוא משום שהספר עשוי לנעול ולפתוח תמיד, דהיינו שמאחר שהאותיות נכתבו מראש במקום כזה שעומד תמיד לפתיחה ולסגירה אין במעשה קירובן והרחקתן משום כתיבה ומחיקה אפי' במקרה שספר זה עצמו כבר לא נפתח זה זמן רב, משא"כ בתחיבת אותיות ע"ג בגד אע"פ שבד"כ מחליפים אותן מפעם לפעם מ"מ במצבן הנוכחי הן תחובות ומחוברות זל"ז במקום שאינו עומד מצד עצמו להסרה ולתחיבה מחודשת וכיו"ב, ולכן תחיבתן והסרתן יש בהן משום כותב או מוחק, וממילא לפי"ז גם בנדו"ד יש לנו לדמות את יצירת האותיות ו/או הציורים במשחק לתחיבת אותיות של כסף ע"ג בגד ולא לספר שכתובות אותיות על חודי דפיו, שהרי האותיות ו/או הציורים במשחק נוצרים במקום שאינו עומד מצד עצמו לפירוק והרכבה מחודשת.

אמנם יעויין עוד בשו"ע הרב (שם, סוס"ד) שכתב לבאר בדרך אחרת את דעת המתירים לפתוח ולסגור ספר שכתובות אותיות על חודי דפיו, וז"ל: "ואותן ספרים שכתוב עליהם אותיות בראשי חודי הדפים יש אוסרים לפתחן בשבת משום מוחק וכן לנעולן משום

כותב, ואף שאינו מתכוין לכך פסיק רישיה ולא ימות הוא, ויש מתירין לנעולן, לפי שכיון שהאותיות הן כתובות כבר אלא שמחוסרין כתיבה

בעלמא אין בזה משום כותב כיון שאפשר להקריבן בקל בלי עשיית מעשה חדש הרי הן כמקורבים ועומדים ואינו עושה כלום בקריבה זו, וכן מותר לפתחן מטעם זה ואינו כמוחקן, כיון שכתובות קיימת ואפשר להקריבן בקל

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

אנו מבינים כי שאלתך היא לגבי הזמנת קריאה לשירותי הצלה בשבת, במקרה חרום של פיקוח-נפש, האם עדיף לבצע זאת דרך המקש הייעודי בתוכנת 'נדרים פלוס' שנמצאת במרבית בתי-הכנסת בארץ, כאשר בלחיצה אחת בלבד מזהים במוקד 'איחוד הצלה' את מיקום הקריאה ומזניקים לשם צוותות חרום, או דרך קריאה ממכשיר טלפון נייד וכיו"ב.

על פניו נראה ברור כי עדיף להזמין דרך לחיצה ב'נדרים פלוס', כאשר קריאה זו מתבצעת בלחיצה אחת בלבד וללא כל צורך בדיבור.

למותר לציין כי העדיפות הזו היא כמובן במקרה ששתי האפשרויות זמינות ולא תיגרם בשל כך כל שהות בהצלת נפשות.

בברכת חודש טוב ומבורך

הכשרת כיריים אינדוקציה

שלום,

נכנסנו לדירה בשכירות עם כיריים אינדוקציה שהשוכרים הקודמים השתמשו בזה לבשרי חלבי ופרווה.

נשמח לדעת מה צריך לעשות כדי להכשיר אותם שנוכל להשתמש בהם לפרווה בלי בעיה.

תודה רבה. תזכו למצוות.

תמר ש.

ירושלים

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

יש הבדל בין כיריים אינדוקציה שהשתמשו בה לבישולים בכשרויות לא מהודרות או שלא נזהרו כל-כך בגלישות של בשר או חלב, לבין כירת אינדוקציה שיש מקום לחשוש שבישלו עליה מאכלות אסורות ממש או בשר בחלב גם יחד רח"ל.

אך מתוך השאלה אנו מבינים לכאורה כי גם השוכרים הקודמים היו שומרי תורה ומצוות ומקפידים על כשרות, שאינם חשודים שבישלו חלילה בשר

והרי הן כמקורבין, וכן נוהגין". ודבריו מיוסדים על דברי הט"ז (שם, סק"ב) שהוציא כן מתו"ד הרמ"א בתשובתו שהובאה בדברי המג"א. אלא שלפי סברא זו יל"ע היטב מה בין זה לבין תחיבת אותיות קיימות ע"ג בגד והסרתן משם, ומפני מה לגבי תחיבת אותיות סתם שו"ע הרב לאיסור גמור, ואילו לגבי פתיחת וסגירת ספר עם אותיות הכתובות על חודי הדפין הביא דעת המתירים, וסיים שכן נוהגין להיתר. ועי' היטב בשו"ת אבנ"ז (חאו"ח, סי' רי, אותיות ב-ג) שדן בדברי הט"ז ותמה עליו, ומתו"ד שם עולה דפתיחת וסגירת ספר שגורמת לשבירת וחלוקת האותיות עצמן או לחיבורן מחדש חמירא טפי מקירוב וצירוף אותיות שלמות קיימות זל"ז. ובפשטות נראה דהיינו משום דס"ל לשו"ע הרב דתחיבת אותיות ע"ג בגד הו"ל מעשה חדש של קירוב האותיות וצירופן זל"ז, ומעשה זה גופא דינו ככתיבה, משא"כ בפתיחת וסגירת ספר שכתובות אותיות על חודי דפיו, "שאפשר להקריבן בקל בלי עשיית מעשה חדש הרי הן כמקורבין ועומדים", דמה"ט אין בזה לא משום מחיקה בפתיחתו ולא משום כתיבה בסגירתו. וע"ע בזה בקצוה"ש (סי' קמד ס"ג, ובבדה"ש שם סק"ד), ובמה שהובא (שש"כ, פ"ט, הע' נא בסופה) בשם מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל. ומ"מ בכל אופן בנדו"ד הר"ז דומה יותר לתחיבת אותיות ע"ג בגד, כאמור לעיל, שהוסכם לאיסור בדברי הפוסקים. וממילא בוודאי יש לאסור מטעם זה לשחק בשבת במשחק עליו שאלת.

וכן הובא (ראה: שש"כ, פט"ז סוסכ"ד והע' טז; שולחן שלמה סי' שמ סקל"ה) בדומה לזה בשם מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל לאסור הצמדת וחיבור אותיות וחלקי ציורים מגנטיים על גבי לוח וכדו'.

בברכה מרובה

דרכי עדיפות להזמנת שירותי הצלה בשבת

חודש טוב.

אולי אתם מכירים האיך נדרים פלוס עובד, שיש להם אפשרות לבחור איחוד הצלה.

ואם על שבת צריך להזמין הצלה, אם באופן הלכתי יותר טוב לעשות דרך נדרים פלוס או אם יש פלאפון לא חשמלי איזה יותר מהודר להשתמש בו?

תודה רבה

ברוך הלל ר.

בית-שמש

לבליעות של מאכלות אסורות ממש, כדאי וראוי מאד - לתוספת חומרא והידור - להשתמש כל השנה במשטחי סיליקון, עליהם אנו ממליצים לשימוש בפסח לאחר דרך ההכשרה הנ"ל, הן לבשרי והן לחלבי.

מצו"ב:

1. הבטאון החודשי של המכון לחודש ניסן תשפ"א, שם התפרסם מאמר נרחב ומקיף אודות השימוש בכיריים אינדוקציה על כל השאלות ההלכתיות הנגזרות מכך והפתרונות האפשריים.

2. הבטאון החודשי של המכון לחודש סיון תשפ"ג, שם במדור 'על משמר ההלכה' התפרסמו מספר שאלות ותשובות מעשיות בנושאי בישול בשר וחלב באינדוקציה.

3. האישור ההלכתי ל'סיליפלוס' כיסוי סיליקון לכיריים אינדוקציה עם ההנחיות ההלכתיות המופיעות בו.

בברכה מרובה

משאבות מים בשבת בקומות הנמוכות

לכבוד רבני המכון הטכנולוגי להלכה,

תודה רבה על המגזינים הנפלאים והמחכימים.

א. ברצוני לדעת האם בבית שלא היה נצרך למשאבות מים, ואח"כ הוסיפו לו קומות הנצרכות למשאבות מים (בפרויקט תמא 38), האם משאירים גם את החיבור למגדל המים, ונמצא שהקומות הנמוכות יכולות לקבל מים ללא משאבה?

ב. האם אפשר להוכיח מכך שגם בשעת הפסקת חשמל אזורית, עדיין יש מים. האם זה מוכיח שיש חיבור למגדל המים, או שמצוי שיש מצברי חשמל לשעת חירום?

ג. אם אכן יש חיבור למגדל המים בקומות הנמוכות, האם אפשר לומר שבפתיחת מים הוי כאינו מתכוין להפעלת המשאבות כיון שגם אם לא השאיבה היה מקבל מים ע"י מגדל המים?

אודה לכם מאד לתשובתכם בהקדם, כי הדבר נוגע לי מאד למעשה והענין נחוץ לי מאד מאד.

בתודה מראש

נתנאל ג.

ירושלים

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

בתשובה לשאלותיך:

א. אין בזה כללים ברורים. לעיתים משאירים גם את

וחלב יחד בסיר אחד, אלא שלא הקפידו שלא לבשל בישולים בשריים וחלביים על אותו משטח של האינדוקציה, כך שיש לחשוש שבמשך הזמן המשטח בלע מן הסתם הן מגלישות וכדו' של בישולים בשריים והן מגלישות וכדו' של בישולים חלביים, ויתכן שבסיטואציה רחוקה אולי אירע כן אפילו בעת ובעונה אחת כאשר בישלו על המשטח בו זמנית בסיר בשרי ובסיר חלבי נפרדים כמובן.

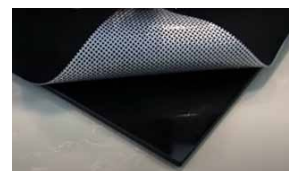

למעשה, מעיקר הדין ישנן די סברות הלכתיות שבגינן היה ניתן להקל להמשיך להשתמש במשטח הכיריים כמות שהוא, לאחר שניקו אותו היטב כמובן, במיוחד כאשר הוא כבר אינו בן יומו.

אולם על-מנת לצאת מכל צל צילו של חשש וספק ולתוספת הידור אנו ממליצים לכם להכשיר את משטח הכיריים באמצעות עירווי רותחים שלוש פעמים זו אחר זו, כדרך שאנו ממליצים לרווחא דמילתא משום חומרא דפסח לנהוג בהכשרת הכיריים מחמץ לפסח, למרות שאנו מורים כיום לכסות אותן במשטח סיליקון ייעודי.

לאחר מכן תוכלו להשתמש בכיריים הן לבשרי והן לחלבי, כאשר ההמלצה שלנו לכתחילה היא להשתמש על משטח הכיריים עצמו לבישולים בשריים, שהם בדרך-כלל מרבית הבישולים, ואילו לבישולים חלביים להשתמש על כיסוי של משטח סיליקון ייעודי.

במקרה זה, אם ישתמשו בשגרה לבישולים בשריים על משטח הכיריים עצמו, ראוי לכתחילה להדר ולהשתדל לבשל מאכלי פרווה שעומדים לאכול אותם יחד עם מאכלים חלביים על משטח הסיליקון החלבי, אך גם אם לא עשו כן ובישלו מאכלי פרווה על משטח הכיריים עצמו (שהיה נקי כמובן משאריות בשרי) ורוצים לאכול אותם יחד עם חלבי ניתן בהחלט להתיר זאת.

במידה והינכם מתכוונים משום מה להשתמש במשטח הכיריים רק לבישולי פרווה, כפי שאנו מבינים משאלתכם, תוכלו

בהחלט לעשות זאת ללא כל חשש על משטח הכיריים עצמו לאחר הכשרתו בדרך האמורה.

כל האמור הוא על יסוד ההנחה שהשאלה היא על כיריים אינדוקציה שהשתמשו בה שומרי תורה ומצוות הן לבישולים בשריים והן לבישולים חלביים. אולם אם קיים חשש אמיתי

השאלה: האם יש אפשרות להתקין משהו שיהיה אפשרות להדליק/לכבות עם שלט בתוך הבית עסק, ככה שהלקוח היהודי ידליק את התנור ב"מרחק" מתוך הבית עסק עצמו? באמזון וכדו' יש כאלה שקעים עם שלטים רק למכשירים עם מתח חשמל נמוך (עד 200V) ופה מדובר על V 400 שצריך לזה.

תודה רבה מראש.

דוד ג.

ברלין, גרמניה

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

קשה מאוד להשיב דברים ברורים מרחוק, מבלי להכיר כיאות לא את המקום ולא את התנור ודרך פעולתו.

עם זאת, למיטב הבנתנו מדובר במאפיה/קונדיטוריה או משהו דומה בבעלות נכרית שאופים שם בתנורים חשמליים מאפה בשם קורטוש (מאפה הונגרי טרנסילבני העשוי מבצק שמרים בצורת גליל), וברצונכם

למצוא דרך פתרון להחשיב זאת כ'פת ישראל', למרות כל הדרישות והמגבלות הטכניות שציינתם בפנייתכם, שהפעלת התנור על-ידי יהודי, על-מנת שהמאפים שייאפו באותה שעה יחשבו כ'פת ישראל', חייבת להיעשות בתוך מבנה המאפיה/קונדיטוריה אך רחוק משטח העבודה.

אולי היה אפשרי שהכבל של ההזנה 'יעבור' בחוץ, שם יהיה מפסק פיזי (נוסף למפסק המקורי של המכשיר) שעל-ידו ניתן לנתק את הכבל, באופן שלא תהיה הזנת חשמל לתנור, ולאחר מכן הוא יופעל שוב על-ידי יהודי דרך מפסק זה.

איננו יודעים אם הדבר הוא מעשי ואם בעלי המקום יסכימו לכך, ולכן אנו מציעים עוד שתי הצעות נוספות, שכדאי לכם לבדוק אותן, ואולי אחת מתוכן לפחות תהיה ברת ביצוע, באמצעות חשמלאי/איש אלקטרוניקה שיבצע זאת במבנה עצמו.

1. אפשרי עם שקע חכם של מתח נמוך, לנתק מתח גבוה, בשיתוף עם קונטקטור שמתאים למתח גבוה (-השקע

החכם 'מאותת' לקונטקטור לנתק את המתח הגבוה), בדומה למה שעושים בשעון בלוח.

2. בנוסף, אם התנור עובד עם איזה שהוא כרטיס אלקטרוני,

החיבורים הישנים בקומות התחתונות הקיימות מכבר, כפי שההגיון מחייב לכאורה, ולעיתים מנתקים אותם וגם הקומות התחתונות מחוברות אך ורק למשאבות המים. ובכל מקרה שאלה זו היא בגדר של כל היכא דאיכא לברורי מבררין.

ב. ההוכחה מהפסקת חשמל היא אכן הוכחה טובה, בתנאי שווידאת כי אין שם גנרטור חירום, ו/או במידה וישנו אזי לנתק אותו עבור הבדיקה, דבר שפשוט מאוד לביצוע. כדאי גם לוודא שאין מאגרי חירום של מים אם לא עשו בריכה על הגג - עניין נדיר בכללותו, ומכ"ש בפרוייקט תמא, שאין כמעט יכולת והיגיון לעשותו.

ג. אכן יש קצת צדק בטענה זו. היא אינה הופכת את ההשפעה על המשאבות 'אינו מתכוון', שכן הפעלת המשאבות כתוצאה מצריכת המים היא תמיד בגדר 'אינו מתכוון', אלא שבדרך-כלל יש מקום לחוש, בשעות

מסויימות עכ"פ, כי ההשפעה היא בגדר 'פסיק רישא' (ועכ"פ בוודאי קרוב ל'פסיק רישא', ועפ"י דברי המהרש"א שבת קכ: ע"ד התוד"ה פותח ונועל, והו"ד בביאה"ל סי

רעז ס"א, ד"ה שמא יכבנו, וע"י גם בשעה"צ סי' שכ סקמ"ט, וראה עוד בזה בשו"ת 'מעשה-חושב' ח"א, סי' יב, אות כ), שאסור גם ב'אינו מתכוון', ואילו כאשר הדירות מחוברות גם לחיבורים הישנים הר"ז כ'פסיק רישא דלא ניחא (או דלא איכפת) ליה', מאחר שאין להן צורך בהפעלת המשאבות דווקא וגם בלאו-הכי היו מקבלות מים, וניתן לצרף גם סברא זאת לסברות אחרות לקולא בעניין זה.

בברכה מרובה

אפשרות פתרון ל'פת ישראל' בתנור חשמלי למאפי 'קורטוש' של נכרים

שלום וברכה,

אני מחפש פתרון הלכתי (פת ישראל) לתנור מאפה קורטוש (מצורף וידאו) שמופעל ע"י עובדים גויים (אין אפשרות להעסיק משגיח תמידי) וגם רוב הלקוחות אינם יהודים.

את התנור מדליקים ומכבים לפי הצורך ואחרי השימוש הוא מתקרר מאוד מהר.

הבית עסק לא מאפשר ללקוחות להיכנס לשטח העבודה בשביל להדליק/לכבות את התנור וגם לא שליטה מחוץ לשטח הבית עסק.

הלכתי לסגן מים בשם 'סמבטיון', שאין בו כל חשש בורר. איננו יודעים אם הוא משווק עדיין והיכן. תנסו לברר זאת ולבדוק אם הוא יכול להתאים לכם.

באשר למוצר הספציפי שעליו שאלתם של חב' 'עמיעד' - מצו"ב הבטאון החודשי של המכון לחודש אייר האחרון, שם בעמודים 17-18 התפרסמה תשובה הלכתית על מוצר זה. בברכת שבת שלום ומבורך

עריכת שינויים ביו"ט בעוצמת החום של תנורי אפייה, כירה חשמלית וכירת אינדוקציה

לכבוד

הרבנים החשובים שליט"א

מכון מדעי טכנולוגי לענייני הלכה

בית וגן

ירושלים

שלום וברכה וכל טוב סלה!

נשאלתי פעמים רבות, ואני תוהה שמא איני מכיר נכון את המציאות, ועל כן אני מבקש לשאול:

1. תנור שפועל - האם שינוי טמפרטורה מדליק גוף חימום נוסף, או מכבה גוף חימום

(והדבר אסור) או רק מאריך (או מקצר) את זמן הפעולה של גוף החימום (או מקצר את זמן ההשהיה מפעולה של גוף החימום) ואז יש יותר מקום להקל ביום טוב?

2. אותה שאלה לגבי כירה חשמלית - האם שינוי טמפרטורה מדליק או מכבה גוף חימום או רק מאריך או מקצר את פעולת גוף החימום?

3. כיריים אינדוקציה: מקובל שאם שמים תואם אינדוקציה מערב יום טוב, אפשר להניח ביום טוב את סיר הבישול על הכיריים.

א. האם עצם ההנחה אינה גורמת לתוספת גוף חימום?
ב. נדמה לי כי הרעיון הוא שהכיריים עובדות בהספק נמוך כל עוד מונח רק התואם על הכיריים, ואם רוצים שהאוכל שבסיר יתבשל, אזי צריך להגביר את החום, האם זה אינו מדליק גוף חימום נוסף. וכאשר מסירים את הסיר, האם עצם הסרת הסיר מכבה גוף חימום, ואם לא, אם אני חושש שילדים יגעו בתואם, ואני מבקש להנמיך את האש, האם זה מפסיק עבודה של גוף חימום או רק מקצר את זמן עבודתו של גוף החימום (או מאריך את זמן ההשהיה שלו)?

אזי יש אפשרות לפתור זאת עם מפסק של מתח כרטיס (5 וולט בדרך כלל), שדרכו אפשר לחבר ולנתק, כלומר: לחבר ממסר לתוך הלוח של הכרטיס, בכניסה ששייכת לפיקוד של הגוף חימום, ודרך זה לנתק ולחבר את ההזנה של גוף החימום של התנור במקום.

אנו תקווה, כי ההצעות הללו, ולפחות אחת מהן, יסייעו לכם בפתרון הבעיה.

בכל אופן, אם תהיינה לכם עדיין שאלות נוספות או צורך בבירורים תוכלו לפנות אלינו שוב ונשתדל להשיב בעז"ה.

בברכה מרובה

סגני מים דירתיים לשבת

שלום וברכה וישר כח על פעלכם הרב,

ברצוני לקנות מסנן מים דירתי, המסנן אבנית וחול, ורציתי לדעת אם ידוע לכם איזה דגמים אין בהם בעיה של בורר בשבת, והאם יש חברות שעומדות תחת פיקוחכם.

ברשותכם, אשאל גם על מוצר

ספציפי שאני מצרף את קישורו כאן...

יישר כח!

בתודה מראש

עקיבא פ.

מודיעין עילית

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

ככל שמדובר במכשיר דירתי לריכוך מים אין בו חשש בורר. מצו"ב:

1. הבטאון החודשי של המכון לחודש ניסן תשפ"ב, שם בעמ' 13 התפרסמה תשובה הלכתית על שאלה לגבי מכשיר ריכוך מים.

2. הבטאון החודשי של המכון לחודש תמוז תשפ"ג, שם בעמ' 20 התפרסמה עוד תשובה הלכתית נוספת על שאלה דומה.

אך במידה ומדובר אכן בסנן מים דירתי לסינון המים, מסוג הסננים התת-כיוריים, שמשמשים במקרה זה לכל הדירה, אכן יש בהם בהחלט חשש בורר בשבת.

בשעתו הענקנו - יחד עם עוד הרבה גופי כשרות ופוסקי הלכה נודעים - אישור

3. א-ב. ככל שלא מעלים ומשנים את רמת הטמפרטורה לא נגרמים אלא שינויים בתנועת האלקטרונים שבתחתית הסיר הייעודי לבישול באינדוקציה, אשר נראה שאין צורך לחוש לכך כלל.

בבטאון החודשי הנ"ל שאנו מצרפים בזאת, עמודים 28-29, התפרסמו תשובות הלכתיות שהשבנו לשואלים ברוח זו, יחד עם המלצה למי שבכל זאת ירצה להחמיר על עצמו.

3. ג. אכן הצדק עמכם גם בזאת כמובן כי לא ניתן בכלל לעשות כן מאחר שהלחצנים הם דיגיטליים.

איננו מכירים סוגי כיריים אינדוקציה ללא לחצנים דיגיטליים, ולדעתנו גם לא כל כך סביר שישנם כאלה.

בכל אופן אין כל קשר בין דרך ההפעלה וסוג הכפתורים לבין אופן פעולת האינדוקציה. בכיריים אינדוקציה אין תרמוסטט כלל, ולכן שינוי הדרגות אינו יכול להשפיע על הארכת מחזורי פעילות, כאשר לעניין זה אין כל הבדל אם יש מתאם או אם מדובר בסיר גדול או קטן.

בנוסף, אין שם בכלל גופי חימום. הכל זה מנגנון השראה

של שדה אלקטרו-מגנטי שיוצר את החום בסיר. השינוי וההגברה מוסיפים זרם חשמלי שמגביר את ההשראה של האינדוקציה.

הנחת הסיר או המתאם מפעילה את גוף החימום (ליתר דיוק: את מנגנון ההשראה שהופך את הסיר עצמו לגוף חימום), ועוצמת החימום נקבעת לפי כמות החשמל המוזרמת אליו, בעוצמה קבועה שאינה ניתנת לשינוי בעקבות מה שמניחים מעליה, בדיוק כמו בכיריים של גז. בברכה מרובה

מכשיר התראה על כבי תינוק לכבדי שמיעה

לכבוד הרב

רציתי לשאול אשה שלא שומעת טוב ללא מכשירי שמיעה ונולד לה תינוק. ראיתי שיש כאלו שמשתמשים במכשיר שכל פעם שהתינוק בוכה יש הרבה פלשים של אור בחדר וכך האשה יודעת שהתינוק בוכה.

האם יש איזה מכשיר כזה שמאושר או משהו דומה שעל ידו תדע האשה שהתינוק בוכה שמאושר לשבת?

יוסף ס.

בית-שמע

ג. נדמה לי שהוספת או הנמכת החום בכיריים אינדוקציה היא בכפתורים דיגיטליים, ואז כנראה נסתם הגולל על אפשרות הפעלה ביום טוב.

אך בהנחה שהלחצן אינו דיגיטלי. אני מבקש להבין אם הוספת חום (לפני או אחרי הנחת סיר על תואם האינדוקציה) רק מאריכה את מחזורי הפעילות של גוף החימום או שהנחת הסיר מפעילה גוף חימום נוסף?

אני מרשה לעצמי לספר כי בקרתי במכון לפני למעלה מארבעים שנה. פעם אחת רכשתי את כל הספרים שיצאו עד אז, ולמדתי אותם. אחר כך הייתי עם קבוצת רבנים.

כך שאני מכיר ומוקיר את פועלכם שנים רבות, ומאחל לכם לציבור כולו שתזכו להמשיך להגדיל תורה ולהאדירה, בתורה המתחברת לחיי המעשה ללא

הנחות. מתוך שלוה ורוח טובה, כמו שעשיתם עד היום בהנחיית הרבנים לבית הלפרין זצ"ל ושליט"א. והכל לשם שמים.

י"שר כח עצום

שבוע טוב ומבורך וחורף גשום ובריא.

בברכת התורה והמצווה

הרב שמואל דוד

הרב הראשי לעפולה

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה לכ"ת שליט"א

באשר לשאלות חכם של כ"ת שליט"א:

1. ככל שמדובר בתנורי אפייה סטנדרטיים מקובלים, ולא בתנורים דיגיטליים שבלאו-הכי אין אפשרות להפעילם ביו"ט, הרי ששינוי בורר הטמפרטורה בהם משפיע על התרמוסטט המכני, שבאמצעותו מאריכים או מקצרים את מחזורי הפעילות של גופי החימום הפעילים לפי הצורך, מבלי להדליק או לכבות כל גופי חימום אחרים, והצדק עמכם כי באופן זה אכן ניתן יותר להקל לעשות זאת ביו"ט. מצו"ב הבטאון החודשי של המכון לחודש אלול תשפ"ד, אשר בו התפרסם מקבץ של שאלות ותשובות בענייני בישול ואפייה ביו"ט, שהתפרסמו במשך השנים בבטאונים החודשיים של המכון, ובעמודים 30-32 התפרסמו תשובות הלכתיות על שאלה זו בדיוק.

2. גם בכירה חשמלית סטנדרטית רגילה השפעת השינויים בבורר הטמפרטורה היא באופן הנ"ל.

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

לא ידוע לנו על מכשיר כזה או דומה לו באישור הלכתי לשבת. למעשה, ככל שהפעולה מתרחשת רק באמצעות כבי התינוק אין צורך להימנע משימוש במכשיר זה גם בשבת, כל עוד ניתוקו והפסקת הפעילות לא מתבצעת באמצעות האמא או מישהו אחר שצריך לנתק אותו כאשר הוא מרגיע את התינוק.

צריך לבדוק אם הניתוק והפסקת הפעילות צריכה אכן להתבצע באופן אקטיבי על-ידי מישהו, כפי שמסתבר לכאורה, שאז בוודאי יש בכך בעיה בשבת, או שהפעילות מתרחשת כל עוד התינוק ממשיך לבכות, ולאחר שהוא נרגע ומפסיק לבכות גם הפעילות נפסקת מעצמה, שאז אין צורך להחמיר בזה.

מצו"ב הבטאון החודשי לחודש חשון אשתקד, שם במדור 'על משמר ההלכה' התפרסם מקבץ של שאלות ותשובות הלכתיות בנוגע למכשירי שמיעה, כאשר בעמ' 35 ישנה תשובה הלכתית על אמצעי רטט לכבדי שמיעה בשבת לצורך זיהוי בכי של תינוק וכיו"ב.

בברכה מרובה

החזרת תקע רופף לתוך השקע ביו"ט

לכ' המכון,

שלו' וברכה!

ביום טוב ראשון של סוכות, עלה לנו שאלה בתוך הסוכה. התקע, המחוברים אליו האור והמאווררים, יצא קצת מהשקע, בצורה שעדיין הכל פעל. האם היה מותר (דרך שינוי) להחזיר ולדחוף בחזרה התקע בתוך השקע?

תודה מראש,

בברכת חורף בריא,

אהרן ק.

ביתר עילית

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

החזרת תקע רופף לתוך שקע חשמלי דינה כהכנסת התקע מלכתחילה לתוך השקע (מצד עצם הכנסת התקע, מבלי להתייחס להפעלות החשמליות שאולי כרוכות בכך) או הוצאתו משם, אשר לדעת מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל

(ראה: שש"כ פ"י סי"ד והערות מא-מב; פ"ג ס"ג ובהערות שם) כאשר השקע מנותק מהזרם החשמלי מותר לעשות כן בשבת (להוציא את התקע מהשקע, וראה שם עוד לגבי הכנסת התקע בשעת צורך גדול כאשר השקע מנותק מהזרם ויחזור לפעול אח"כ עם חיבורו לזרם החשמל באמצעות שעון השבת) בשינוי כלאחר יד, באמצעות המרפק וכיו"ב, מחשש טלטול מוקצה בידיים. וממילא באופן זה מותר גם להחזיר את התקע למקומו במקרה עליו שאלתם, כאשר כל המכשירים המחוברים אליו כבר פועלים בלאו-הכי.

גם אילו היינו חוששים בכל זאת משום מה לחשש איסור בונה בהכנסת תקע לתוך השקע משום 'תקיעה בחוזק', גם כשהוא מנותק מהזרם החשמלי (ובנידוננו כאשר

כל המכשירים פועלים ולא מתבצעת כל הפעלה חשמלית), הרי שביו"ט ניתן לצרף לכך גם את דעת התוס' (שבת צה. ד"ה והרודה) שאיסור בונה ביו"ט אינו אלא מדרבנן דהוי עובדא דחול, ובפרט כאשר עושים זאת בשינוי. אמנם יש להיזהר מאוד שהנגיעה בתקע לצורך דחיפתו והחזרתו לא תגרום לו לניתוק רגעי מזרם החשמל ולהפעלה מחודשת לאחר מכן.

בברכת חורף בריא ושמח

הכשרת מכשיר 'מיני-קיטשן' מבשרי לחלבי

שאלה: איך ניתן להכשיר מבשרי לחלבי מכונת מיני קיטשן פיצה maiker.

תודה רבה

דוד ד.

מעלה עמוס

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

למעשה צריך לשאול תמיד תחילה אם אפשר בכלל להכשיר, ורק לאחר מכן לשאול במידה וניתן כיצד להכשיר.

מהכרותינו את המכשירים הללו, לסוגיהם השונים, לא נראה שניתן להכשיר אותם באופן מלא כדת וכדין משימוש קבוע מבשרי לשימוש קבוע לחלבי, וזאת להבדיל מהכשרה במקרים מסויימים ומוגבלים של מכשיר בשרי שהשתמשו בו פעם אחת בטעות לחלבי, או להיפך, בהתאם להנחיות המתאימות.

בברכה מרובה

שימוש בשבת בקומקום שומר חום

שלום רב להגרא"מ הלפרין שליט"א

האם מותר להשתמש בשבת בקומקום שומר חום?

מצורף תמונה.

זה הקישור של הקומקום...

בברכת התורה וחתומה טובה לכל רבני המכון

יעקב מ.

אשקלון

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

ראשית אנו מתנצלים על איחור התשובה, בשל ימי החג שחלפו, והעומס הרב שבימים שלאחריו.

ולגופו של עניין, אנו מתפלאים מאוד על עצם השאלה, שכן כיצד יתכן שיהיה מותר להשתמש בקומקום זה בשבת, והלא מדובר בקומקום חשמלי המונח על בסיס, אשר גם אם לא ישתמשו בו בשבת להרתחת המים ח"ו, אלא רק לשמירת המים החמים שבקומקום, הרי הסרת הקומקום מהבסיס כרוכה בניתוק מעגל חשמלי, ואילו הנחתו עליו כרוכה בחיבור של מעגל חשמלי עם הפעלה חשמלית מחודשת, יחד עם הפעלת גוף החימום לשמירת החום, מלבד שאלות הלכתיות נוספות כמו 'שהיה' ועוד, הכרוכות בשימוש בו, כך שאיננו מבינים כלל מה זאת עלה על דעתך שתיתכן אפשרות כלשהי לשימוש בקומקום זה בשבת.

אם בכל זאת כוונתך היתה למשהו אחר או לסיטואציה מסוימת שלא חשבנו עליה נשמח אם תבהיר את כוונתך.

מצו"ב:

1. תשובה הלכתית מאת ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א על שימוש בקומקומים בשבת ועל המעלות וההידורים היחודיים

שבקומקומי השבת שבאישור ההלכתי של המכון.

2. הבטאון החודשי של המכון לחודש טבת תשפ"ג, שם התפרסם מאמר מקיף על החששות האפשריים במיחמי ובקומקומי שבת ועל הדרישות המהודרות שלנו במיחמים ובקומקומים שבאישורנו ההלכתי למהדרין.

בברכה מרובה

עצירת שעון מעורר חשמלי באופן ידני

השאלה: שעון מעורר (של חברת גולף, לא דיגיטלי, שעון מלבני, עם סוללה עבה ועגולה) שמצלצל בשבת. הצלצול

בשעון זה עובד שפליטה מלבנית מסתובבת בפנים וע"י שנתקעת בחתיכת מתכת שניצבת שם משמיעה צלצול,

ואני יצרתי לי גישה לפליטה הזו ואני רוצה בשבת כשזה מסתובב לנעוץ שם איזה קיסם או חתיכת ברזל דקה וע"י זה

לעצור את הסיבוב בצורה ידנית כשהמנוע

מצד עצמו ממשיך לעבוד. (העצירה

הרשמית של שעון זה היא על ידי כפתור

שמכבה בפועל את המנוע).

השאלה שלי היא: האם בעצירה שכזו נוצר

שינוי בכוח החשמל שהסוללה שולחת

למנוע, או שזה נשאר אותו הדבר?

אשמח לתשובה בהקדם.

יהודה ד.

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

יש להניח כמעט בוודאות גמורה כי העצירה גורמת לשינוי מסויים בזרם החשמלי, שכן המנוע נדרש בעקבות כך ל'התאמץ' יותר, אם כי מדובר בשינויים זניחים ביותר ובלתי משמעותיים כלל של מנוע קטן וחלש עם צריכת זרם מזערית מלכתחילה, שהם שינויים פחותים מאלו שנגרמים למאורר שעוברים לידו או נעמדים מולו וגורמים למנוע 'התאמצות' יתר, אשר מקובל שאין לחוש להם כלל.

בברכה מרובה

לחיצה אוטומטית בשבת על כפתור הפעלה

באמצעות טיימר מתזמן מע"ש

שלום וברכה,

האם מותר בשבת להפעיל מוצר ע"י כפתור שמבצע את

פעולת הלחיצה? האם זה נחשב כמו שעון שבת?

את הכפתור עצמו מגדיר בטיימר מראש כמובן לפני

שבת והוא זה שמפעיל את כפתור הלחיצה.

בברכה

אורי ע.

קרית ארבע

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

אם אכן הטיימר שהוגדר מראש

מערב-שבת הוא זה שמבצע את

פעולת הלחיצה, ללא כל התערבות

ידנית אנושית אחרת, הרי זה כמו כל

הפעלה אוטומטית מתוזמנת באמצעות שעון-שבת המכוון

מערב-שבת, שהיא מותרת בשבת.

בברכה

הגילוי המפתיע שהסעיר את קהיליית המדענים ומהנדסי המעליות מחד ואת גדולי פוסקי ההלכה מאידך (במלאת שבע שנים להסתלקותו של ראש המכון המנוח הגאון האדיר רבי לוי יצחק הלפרין זצוק"ל – ט"ז מר-חשוון תשע"ט)

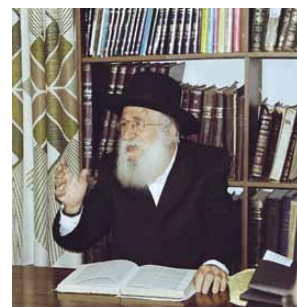
אנו רואים לעצמנו חובה קדושה להגיש במסגרת זו, ביום מן הימים, לתועלת ציבור שומרי השבת, יריעה נרחבת על מעליות שבת, בסדרת מאמרים ערוכה ומסודרת כראות. אך לצערנו הדבר נדחה שוב ושוב מפני המורכבות הרבה שבדבר, ומפני הצורך להתאים את הדברים בין התוכן המקצועי מחד, שגם הוא משתנה מעת לעת, לבין ההנגשה בשפה שווה לכל נפש מאידך.

בינתיים, החפצים לקבל תמונה כללית על מכלול הבעיות הקיימות בשימוש במעליות בשבת, לצד הפתרונות המלאים שבמעליות השבת המהודרות של המכון, מוזמנים להאזין לשיעוריו של ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א בנושא זה באתר 'קול הלשון'.

לרגל יום היארכייט השביעי של ראש המכון המנוח, הגאון האדיר רבי לוי יצחק הלפרין זצוק"ל, נתמקד בנקודה אחת בלבד, אולי משמעותית ביותר, מתוך מכלול הבעיות הקיימות בשימוש במעליות בשבת, שגילוייה הרעיש בזמנו את קהיליית המדענים ומהנדסי המעליות בארץ וגם ברחבי העולם.

יודגש, כי כל נקודה אחרת שתוזכר במאמר זה אגב הדיון בליבת עניינו של המאמר, היא חלקית בלבד, שאזכורה נובע בשל הצורך להסביר דבר מסוים, ואין ללמוד ממנה דבר וחצי דבר, ובוודאי שאין בה בכדי להסיק כל מסקנות הלכתיות שהן כלל וכלל.

מעלית שבת

הדור הראשון של מה שהיה מכונה 'מעלית שבת' היה בעצם מעלית אוטומטית רגילה, שהיא למעשה מעלית הכי 'טיפשה' שקיימת. המעלית פועלת לפי תוכנית קבועה מראש, אשר הנוסע בה אינו משפיע ואינו יכול להשפיע על **תוכנית** הנסיעה. כל הלחצים של הזמנת המעלית ולחצני הקומות לא קיימים או מושבתים. המעלית עולה ויורדת שוב ושוב את כל קומות הבניין, עוצרת בכל קומה לפרק זמן קצר שנקבע בתוכנית, וממשיכה מעצמה לקומה הבאה.

אלו שמשום מה השתמשו במעליות שכאלה בעבר בשבתות ובחגים לא נתנו את הדעת על מכלול הבעיות הקיים במעלית גם לאחר שהפכו את פעולתה לאוטומטית כביכול.

כאמור, במאמר זה לא ניגע במכלול הבעיות הרבות, אך בכדי להבין מעט במה דברים אמורים, שומה עלינו לתאר את אופן פעולתה של המעלית.

תא ומשקולת

רוב המעליות פועלות לפי העיקרון הבא:

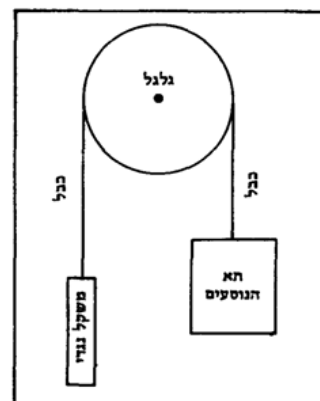
התא המיועד לנוסעים או למטען, תלוי בקצה אחד של כבל העובר מסביב לגלגל הקבוע בראש הפיר.

בקצהו השני של הכבל תלויה משקולת נגדית, אשר משקלה שווה למשקל התא הריק בתוספת משקל מחצית העומס המותר המירבי.

בכדי להניע את המעלית, הגלגל הקבוע בראש הפיר מחובר למנוע חשמלי, והוא צריך לספק את האנרגיה הדרושה כדי להתגבר על החיכוך ועל הפרש המשקל בין שני קצות הכבל.

כאשר העומס בתא מגיע לכמחצית העומס המירבי, משקל שני קצות הכבל משתווים ועל המנוע להתגבר על החיכוך בלבד.

בהעלותו תא מלא או בהורידו תא ריק, על המנוע לספק אנרגיה מירבית, כי אז הפרשי המשקל הינם הגדולים ביותר. מאידך בהורדת תא מלא או בהעלאת תא ריק דרושה אנרגיה מזערית, אם בכלל, כי הצד הכבד מושך בירידתו את הצד הקל, ואז, שלא רק שאין צורך בעזרת המנוע להורדת התא, אלא נדרש ממנו לבלום את המעלית כדי למנוע מהירות גבוהה מדי.

לעלות או לרדת?

בעבר הרחוק סברו הכל, מחוסר ידיעה, כי הבעיות העיקריות הקיימות בשימוש במעלית בשבת, נוגעות להגברת הזרם הדרוש למנוע בשעת העלייה, המושפע כמוכן ממשקל הנוסעים. זאת, בנוסף לבעיית 'מתקני השקילה' שבמעלית, הפועלים כיום גם בעלייה בה, ולהשפעת הנוסעים על המנגנונים השונים שבדלת המעלית ועוד.

על בעיות אלו שבעלייה במעלית - ראו: ספר 'מעליות בשבת' להגרל"י הלפרין זצוק"ל פרקים יג-טו.

כח הירידה

לעומת זאת, לפני למעלה מיובל שנים, כאשר החלו לעסוק בין כותלי המכון המדעי טכנולוגי להלכה בנושאי מעליות שבת, כאשר יסופר קצת להלן, התברר למרבה ההפתעה כי דווקא הירידה במעלית היא שיוצרת את הבעיות החמורות יותר.

זאת, מאחר שמשקל האדם משתתף גם הוא בהורדת המעלית, נמצא איפה שכל הפעולות הנגרמות מחמת הירידה מתייחסות לאדם, שהרי הוא בגופו זה שמוריד את המעלית, אם כ'שותף' עם זרם החשמל ואם בעצמו בלבד, תלוי בכמות הנוסעים ומשקלם.

עיקרי הנושאים הנידונים מתחלקים לשלושה:

א. מתגים

במהלך הנסיעה במעלית היא מפעילה לאורך כל הדרך מתגים, מפסקי קרבה וחיישני בקרה לרוב, מסוגים שונים, בהתאם לסוג המעלית ולדור אליו היא משתייכת.

למשל, בדרך כלל ממוקם מתג חשמלי בפיר המעלית, במרחק קצר לפני מפלס התחנה. תא המעלית בירידתו פוגע במנוף המתג ומפעילו, מגעי המתג מפעילים מנגנון חשמלי הבולם את המעלית ועוצר אותה. מופעלים גם בלמים מכניים המחזיקים את המעלית בנקודת העצירה. מנוע חשמלי אחר, משחרר את מנועל הדלת ופותח אותה.

במקרים רבים מדליק המתג גם נורת סימון, המודיעה לממתנים בתחנה, כי המעלית הגיעה ואת כיוון נסיעתה. לפעמים נדלקות גם נוריות בתא ובתחנה לסמן את מספר הקומה.

כל הפעולות האלה ועוד רבות אחרות, נעשות באמצעות תא המעלית בירידתו. אם הנוסע אחראי לעצם הירידה, הוא אחראי גם לפעולות החשמליות הללו ותוצאותיהן.

כל זאת, בנוסף על השפעתו הרציפה של הנוסע על הבקר הממוחשב ו/או האנקודר, החולשים על כל פעילות המעלית ותפקודה התקין.

ביתר הרחבה על הבעיות האמורות ועל הסוגיות ההלכתיות הרלוונטיות הכרוכות בהן, ניתן ללמוד מתוך ספרו של הגרל"י הלפרין זצוק"ל, 'מעליות בשבת', פרקים ז-יא.

ב. קירוב מלאכה

סוגיה נוספת היא סוגיית 'קירוב מלאכה', שכן משקל הנוסעים ממחר ולו באופן מזערי את ירידת

תענית וסמנים טיפוסית

מספר	ה ל ק
1	לוח מיקוד
2	הסמנים (לפני)
3	גלגל כניס
4	הסמנים (אחרי)
5	הסמנים (אחרי)
6	הסמנים (אחרי)
7	הסמנים (אחרי)
8	הסמנים (אחרי)
9	הסמנים (אחרי)
10	הסמנים (אחרי)
11	הסמנים (אחרי)
12	הסמנים (אחרי)
13	הסמנים (אחרי)
14	הסמנים (אחרי)
15	הסמנים (אחרי)
16	הסמנים (אחרי)
17	הסמנים (אחרי)
18	הסמנים (אחרי)
19	הסמנים (אחרי)
20	הסמנים (אחרי)
21	הסמנים (אחרי)
22	הסמנים (אחרי)
23	הסמנים (אחרי)
24	הסמנים (אחרי)
25	הסמנים (אחרי)
26	הסמנים (אחרי)
27	הסמנים (אחרי)
28	הסמנים (אחרי)
29	הסמנים (אחרי)
30	הסמנים (אחרי)
31	הסמנים (אחרי)
32	הסמנים (אחרי)
33	הסמנים (אחרי)
34	הסמנים (אחרי)
35	הסמנים (אחרי)
36	הסמנים (אחרי)
37	הסמנים (אחרי)
38	הסמנים (אחרי)

מהנדס המעליות המיתולוגי של המכון מר דוד בנעט ז"ל, בשנת ה-96, בבדיקת פיקוד שבת חדשני למעליות מותקדמות, יחד עם יבלח"ט ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א ומהנדס המעליות של המכון מר אוריאל סלומון, לצד מהנדסי מעליות נוספים מטעם חברת המעליות

המעלית, אשר כתוצאה מכך היא מקדימה כמובן את הפעלת המתגים והחיישנים. על כך ניתן ללמוד מתוך הספר הנ"ל, פרק יב.

ג. המנוע כגנרטור

הנקודה השלישית, שהיא מן הסתם החמורה מכולם, התגלתה בשעתו על-ידי ראש המכון המנוח הגאון האדיר רבי לוי יצחק הלפרין זצוק"ל, יחד עם איש המעליות של המכון במשך עשרות בשנים המהנדס דוד בנעט ז"ל, שהכתה בתדהמה וגרמה לסערה של ממש, הן בקרב גדולי פוסקי ההלכה הנודעים, והן להבדיל בקרב קהיליית אנשי המדע ומהנדסי מעליות בכירים. בשעה שמשקל הנוסעים עולה על משקל המשקולת, דהיינו, יותר ממחצית התפוסה המותרת, תפקיד המנוע בשעה זו לבלום את מהירות המעלית, כדי שהיא לא תעבור את המהירות הרצויה. כאשר מהירות המנוע עולה מעבר למהירות המתוכננת, נהפך המנוע לגנרטור, ובמקום לצרוך אנרגיה חשמלית הוא מייצר אותה.

וכך היא צורת פעולתו של המנוע החשמלי: כאשר נחבר את המנוע לרשת החשמל המנוע יתחיל להסתובב. אולם, כשהמנוע הזה מסתובב הוא יוצר מתח נגדי למתח שברשת ומקטין יחסית את כמות הזרם החשמלי שהוא צורך. כלומר, הזרם שעובר בפועל למנוע, פוחת בכמות המקבילה לכמות המתח הנגדי שהמנוע מייצר על ידי סיבוביו.

עכשיו ברור, שככל שעולה המתח שמייצר המנוע, הולכת צריכת הזרם וקטנה. עד כדי כך, שאם המנוע מסתובב במהירות גבוהה מאד הוא מייצר מתח של 220 וולט השווה לזה של רשת החשמל. מנקודה זו ומעלה הוא מתחיל לפעול כגנרטור ומפריש זרם לרשת החשמל הכללית.

הבעיה המרכזית, הנוגעת לענייננו, היא התוצאה הנגרמת מיצירת החשמל. שכן החשמל הנוצר על-ידי המעלית מוחזר לרשת החשמל שמספקת באמצעותו את האנרגיה לצרכנים בסביבה הקרובה. השימוש בחשמל זה על-ידי צרכני חברת החשמל, הוא הבולם את המעלית, כאשר צריכת האנרגיה

וקליטתה על-ידי הצרכנים והמתקנים החשמליים המופעלים באמצעותה משחררת אנרגיה מהמעלית וגורמת להאטתה ובלימתה.

מאחר והנוסע אחראי למעשה גופו ומשקלו, אנו רואים איפה כי הוא אחראי במקרה המתואר להפעלת 'תחנת כוח' בזעיר אנפין. מאחר שצריכת האנרגיה על-ידי צרכני הסביבה הקרובה היא שבולמת את מהירות המעלית בירידתה, הרי שהאדם מעונין בייצור והשימוש באנרגיה זו, כי אחרת תעלה מהירות המעלית בלי הגבלה, דבר המסכן את חייו, או שיופעלו לחילופין אמצעי החירום שיעצרו את המעלית מיד כדי למנוע הידרדרותה.

כך שהאדם היורד במעלית הוא זה שלמעשה מייצר את החשמל המזין באותה שעה את התאורה ואת כל המתקנים והמכשירים החשמליים הפועלים בסביבתה הקרובה של המעלית.

הגרל"י הלפרין התבטא על כך, על משקל דברי הגמ' (מכות כא:): "יש חורש תלם אחד וחייב עליו משום שמונה לאוין", שיש נוסע ויורד במעלית - ואפילו במעלית אוטומטית רגילה, שאולי גם נקראת בשם 'מעלית שבת' - וחייב עליו משום ל"ט המלאכות, שכן על ידי יצירת החשמל, הוא יכול באופן תיאורטי להפעיל בו זמנית שורה ארוכה של מכונות חשמליות הפועלות בסביבת המעלית, כמו: מכונת חרישה וקצירה, מכונת תפירה, תנור אפיה וכן הלאה ולעבור בבת אחת על כל איסורי שבת.

מעניין לציין, שבשעה זו של ייצור חשמל, במידה ויש עודף אנרגיה מעבר לשימוש הצרכנים בסביבה, מונה החשמל יסתובב בכיוון הפוך, שכן מנוע המעלית מחזיר חשמל לרשת. זו היתה גם אחת הדרכים בהן הצליחו בשעתו הגרל"י הלפרין והמהנדס בנעט להוכיח 'באותות

ובמופתים' את צדקת טענתם לבני שיחם המהנדסים והמדענים, שניסו קצת לפקפק בהנחה זו ולערער על אמינותה.

הרחבה נוספת על חומרת הבעיה והצדדים ההלכתיים ניתן למצוא בספר 'מעליות בשבת', פרק ה.

פתחו לי שערי צדק

הנושא כולו התעורר במהלך הקמת המרכז הרפואי של 'שערי-צדק', שם הותקנו מעליות השבת המהודרות הראשונות של המכון המדעי טכנולוגי להלכה, באישורם של שני גדולי פוסקי ההלכה, שהנחו את המרכז הרפואי באותם הימים, מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל, בעל ה'מנחת-שלמה', ומרן הגר"י ווייס זצוק"ל, גאב"ד ירושלים, בעל ה'מנחת-יצחק', אשר הסכימו שניהם כאחד לאשר את השימוש בהן גם למבקרים בריאים ולא רק לצורך חולים.

היה זה לאחר מחקרים הלכתיים מעמיקים וממושכים שבוצעו בין כותלי המכון, אודות פעילות מעליות אוטומטיות בשבת וההשפעות עליהן, כשביקשו להתאים את המעליות החדישות ביותר לשימוש בשבת לכתחילה.

מחקרים אלו היו פרי השקעה של שנים, בלימוד הנושא לרוחבו ולעומקו וליבנו עם כל גדולי המומחים בתחום זה. לצורך כך יצא הגר"י הלפרין מספר פעמים לארה"ב - בשליחות בית החולים שערי צדק ובעידודו של מרן הגרש"ז אויערבאך - לפגישות עבודה מעמיקות עם בכירי מהנדסי המעליות, שהשתוממו ממש מעושר ידיעותיו, תפיסתו המהירה והבנתו הקולעת.

שמירת שבת כהלכה

הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל היה שותף מלא לכל החידושים והתגליות שהיה הגר"י הלפרין מגלה בנושא מורכב זה. הוא היה מתעניין ללא הרף אצל הרב הלפרין מה שנתחדש לו בענין, הן מבחינה טכנולוגית והן מבחינה הלכתית.

כמובן, שהוא היה שותף מלא גם בתכנון מעליות השבת במרכז הרפואי החדש, על כל פרטיהם ודקדוקיהם. כאשר ראה צורך, היה הגרש"ז יוצא בכבודו ובעצמו לבדוק ולראות הכל בעיניו. לשם כך גם טיפס בשעתו על גג המבנה הענק, לבדוק מקרוב את פיר המעלית, המשקולות ופרטים נוספים, כשהוא, יחד עם הגר"י הלפרין, מעדכנים לאחר מכן את הגאב"ד בעל המנחת יצחק וזוכים גם להסכמתו.

לשם כך, עודד מרן הגרש"ז אויערבאך בשעתו את הרב הלפרין לטוס לארה"ב מספר פעמים, על-מנת להיפגש עם בכירי מהנדסי המעליות של חברת 'אוטיס', חברת המעליות הגדולה בעולם, למצות עד תום את בירור וליבון כל החששות האפשריים ולחתור לפתרונות המושלמים ביותר לכל חשש.

בכל פעם שהיה הרב הלפרין חוזר מחו"ל בנושא המעליות, לא היה יכול הגרש"ז להמתין והיה חפץ להתעדכן באופן מיידי. עניין רב היה לו בכל הקשור לתגלית זו של החזרת הזרם לרשת החשמל, כתוצאה מכובד ומשקל הנוסעים בירידת המעלית.

באחת הפעמים שחזר הרב הלפרין מחו"ל, פגש בו הגרש"ז למחרת היום באמצע רחוב יפו, בואכה שוק מחנה יהודה. "הרב הלפרין" התאונן הגרש"ז בפניו, "מדוע לא טרחת עדיין לעדכן אותי בחידושים האחרונים שנתחדשו לך בנושא המעליות?!"

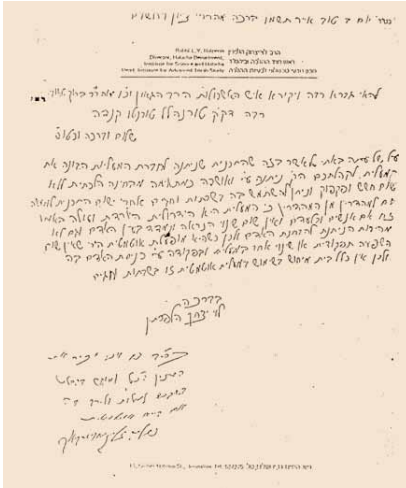
הוא הפציר בו במפגיע לספר לו בתמציתיות בו במקום, כאן ועכשיו, על כל מה שלמד בחו"ל. וכך במשך שעה ארוכה עמדו השנים, מרן הגרש"ז אויערבאך והגר"י הלפרין, על מדרכת רחוב יפו הסואן, וגוללו יחדיו מושגים טכנולוגיים ונוסחאות פיזיקליות לצד מונחים תורניים והגדרות הלכתיות הנגזרות מהם.

הגר"י הלפרין זצוק"ל בשמחת נישואי בתו בשיחה תורנית עם מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל

למרות חילוקי דעות הלכתיים שהיו בין מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל לבין הגר"י הלפרין זצוק"ל

על חומרת הבעיה שבהשפעת כובד האדם בירידה במעלית, כפי שהדברים באים לידי ביטוי בהערה הארוכה בעניין זה שכתב הגרש"ז בספר 'שמירת שבת כהלכתה' (מהדו"ח, פכ"ג, הע' קסו), ונדפסה לאחר מכן בספרו 'מנחת-שלמה' (סי' צא, אות י), ובדבריו של הרב

הלפרין בספרו 'מעליות בשבת' (פ"ז ופ"ט), בכל זאת עודד מרן הגרש"ז ללא הרף את הגרל"י לחתור לפתרונות מושלמים ומהודרים במעליות השבת של המכון המדעי טכנולוגי להלכה, וכידוע לכל, כי היה מורה, במיוחד בעשור האחרון לחייו, להתקין ולהשתמש אך ורק במעליות שבת שבאישור המכון.

הגרל"י הלפרין ברשימותיו כותב על הנקודות בהן היו חלוקים, ומסיים: **"עם כל זאת, חשש לסברא זו, שיש כאן מעשה איסור, וכמו שסיים את ההערה שהועתקה לספרו 'מנחת-שלמה': 'אך מפני שאנו מדמין אין לעשות מעשה להקל בדאורייתא בלי ראייה ברורה, מ"מ זה נוגע למעשה והדבר טעון בירור'."**

תורת משה

מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל בדיון הלכתי מקיף עם הגרל"י הלפרין זצ"ל (משמאל) בנושא המעליות. מימין נראים הר"ר יהושע קורנבליט ז"ל מהנדס הפיתוח של חב' המעליות 'אוטיס' ומהנדס המכון יבלח"ט מר דב ציוני

הגרל"י הלפרין ניצל את נסיעותיו לארה"ב, כדי ללבן את סוגיית מעלית השבת יחד עם גדול הפוסקים מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצוק"ל. בפעם הראשונה בה הגיע לארה"ב, לפגישות בנושאי המעליות, שהה הגר"מ

מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל מצטרף לאישורו של הגרל"י הלפרין זצ"ל על מעלית שבת: **"גם אני מכיר את הענין הנ"ל, ומוותר בהחלט בשבת לעלות ולירד בה אם היא אוטומטית"** (לצערנו, יש שהעתיקו את מכתבו של הגרש"ז א בלבד, והשתמשו בו כאילו אישר כביכול מעליות (אחרות)

פיינשטיין באותה העת בקאנטרי במחנה הקיץ של ישיבתו, ישיבת 'תפארת ירושלים'. הוא הזמין את הרב הלפרין להתארח אצלם במשך כמה ימים, כשהוא מנצל את ההזדמנות ללבן עמו בצוותא נושאים הלכתיים טכנולוגיים נוספים.

באותם ימים ישבו הגר"מ פיינשטיין והרב הלפרין שעות ארוכות בחיק הטבע, יחד עם מהנדס המכון, מר דב ציוני, שהגיע עם הרב הלפרין מהארץ, ועם מהנדס המעליות הבכיר של חברת 'אוטיס', ר' יהושע קורנבליט, שהיה יהודי חרדי ירא שמים, כשהם דנים ומלבנים את כל הנושאים, וסביבם מתגודדים רבים מתלמידי הישיבה, שגילו ענין רב בדיונים מרתקים אלו.

מנא הני מילי

הדיונים הרבים שערך הגרל"י הלפרין בארה"ב יחד עם המהנדסים הבכירים של חברת 'אוטיס', שעליהם נמנו גם ר' יהושע קורנבליט ור' מ. סילברסטון, שהיו יהודים חרדים המקפידים על קלה כבחמורה, נעשו תוך העלאת כל החששות האפשריים וחתימה לפתרונות המושלמים ביותר לכל חשש.

השיחה התנהלה עמם באידיש, תוך שהם משמשים כמתורגמנים למנהלי החברה וכל יתר המהנדסים דוברי האנגלית, יחד עם מהנדס המכון מר דוב ציוני דובר האנגלית שהצטרף אף הוא לנסיעה, בעוד שהגרל"י הלפרין לא ידע להגות מילה וחצי מילה באנגלית. כשהעלה הגרל"י הלפרין את סוגיית החזרת הזרם לרשת החשמל, לצד הוכחותיו החותכות על כך, יצאו כל מהנדסי החברה מגדרם מהתפעלות על התגלית המרעיש.

השאלה הראשונה שנשאל הגרל"י בעקבות כך: **"באיזה טכניון למד כבוד הרב?"**

להפתעתם הרבה הוא השיב להם בחיך, כי לא רק שאין בידו כל תואר אקדמאי, וגם לא תעודת בגרות מבית ספר על-יסודי, אלא שאין לו אפילו תעודת גמר של בית ספר יסודי, שכן כל ימיו למד אך ורק בתלמוד-תורה, בישיבות ובכוללים. משהפצירו בו להבין יותר את פשר הדברים, נאלץ להטעים בפני בני שיחו הלא-יהודים את משמעותו של 'ראש של גמרא', ולסבר את אזניהם בדרך החשיבה הייחודית והניתוח ההגיוני אותו רוכש לעצמו מי ששוקד על התורה יומם ולילה.

לדבריו: "עולם המדע והמחקר, מגלה כל העת תגליות מתגליות שונות. כאשר הגילויים מוכחים בדרכים המקובלות הם הופכים לעובדה מוגמרת ולהנחת יסוד מוסכמת, מה שמכונה 'אקסיומה', ללא כל צורך, וכל חקירה חדשה מעתה מתבססת על הקיים מכבר".

"לעומת זאת, הראש היהודי המכוון באמצעות לימוד התורה, פועל בדיוק להפך: כל סוגיה מעמידה שוב ושוב במבחן את ההנחה היסודית, היא מבררת מקור, שואלת קושיות וסתירות, מנתחת את כל הצדדים האפשריים, ורק לאחר מכן מגיעים למסקנת הסוגיה הלכה כמי".

"ולמרות שבסוף הגענו למסקנה ברורה, אנחנו לא מוחקים את תהליך הבירור, אלא טורחים תמיד לבאר מה היתה ההוה-אמינא ומה ההסבר בשיטת פלוני גם אם אין ההלכה כמותו. כך כל ילד יהודי, בכל דור ודור, מתחיל בלימוד גמרא החל מן המקורות, עם כל השאלות, הקושיות והפירויות, לצד כל התשובות, התירוצים וההוכחות, וכך ממשיכים בדרך לימוד זו לאורך כל החיים, כאשר שום דבר אינו מתקבל מראש כ'מובן מאליו'..."

במהלך הדיון המקיף בנושא המעליות. מרן הגר"מ פיינשטיין
צוק"ל שואל ומברר נתונים אצל מהנדס הפיתוח ר"י
קורנבליט ז"ל

"רק כשרגילים לחשוב בצורה כזו, מצליחים להגיע לבירור האמת בכל נושא בו עוסקים".

"למרות שדרך פעולת המנוע היא תופעה פיזיקלית ידועה, גם מהנדסי מעליות שהכירו אותה לא ראו מעולם צורך לחקור בעניין, ולכן לא עמדו על אותה תגלית שהתגלתה דווקא ב'ראש של גמרא' למרבה הפלא".

אנרגיה זולה

לאחר מלחמת יום-הכיפורים הטילו מדינות ערב אמברגו/חרם נפט על כל מדינה שתסחר עם ישראל. דבר זה, שפגע קשות בעולם המערבי כולו שהיה תלוי בנפט, היווה דרז לפיתוח תחליפי אנרגיה אחרים, כדי לא להיות נתונים לחסדיהם של הערבים.

באותה העת ביקר הגר"י הלפרין בפעם השניה בארה"ב. כשעלתה הסוגיה של 'יצירת חשמל בעת הירידה במעלית, בחר הרב הלפרין לסבר את אוזנם בהלצה. הוא הציע להם לפתור את בעיית אמברגו הנפט באמצעות בניית מגדלים גבוהים ושכירת אלפי סינים שיעלו במדרגות וירדו במעלית, כך תיווצר אנרגיה חילופית, שלא תתבזבז שוב בשעת עליית המעלית, כאשר המעלית תעלה תמיד ריקה ותורד בתפוסה מלאה...

הפתרון

הפתרון שקיים בכל מעליות השבת המהודרות שבאישור המכון המדעי טכנולוגי להלכה, הן במעליות ישנות והן במעליות חדישות, ללא יוצא מן הכלל, הוא פירוק ובזבז עודף האנרגיה הנוצרת כתוצאה ממשקל הנוסעים בירידת המעלית, באמצעות עומס סרק, באופן שלא תחזור לרשת החשמל ולא תיצרך על-ידי הצרכנים.

בדרך-כלל עושים זאת באמצעות 'נגדים', הקולטים את האנרגיה ללא כל תועלת וללא שום תוצאות אסורות. על-מנת שלא לגרום חלילה להיווצרות בעיה חלופית של התלהטות ה'נגדים' כתוצאה מהאנרגיה המוזרמת אליהם והפיכתם ל'גחלת' של מתכת, שלדעת הרמב"ם (רפ"ב מהל' שבת; ועי' במג"א ס' שיח סק"י) חייבים על כך משום 'מבעיר', מקפידים לדרוש התקנת 'נגדים' רבים, הרבה מעבר למקובל, כך שהאנרגיה שנוצרת תתפזר בין כולם. בודקי המעליות מטעם המכון בודקים זאת בקפדנות, הן בבדיקות ויזואליות של מראה עיניים, והן בנוסחאות פיזיקליות, עם מקדמי בטחון רחבים, על-מנת לוודא למעלה מכל ספק כי אין שום אפשרות שהם יגיעו לכלל להט ואדמומיות.

ורפואה קרובה לבוא (15)

פרקי תיעוד מדגמיים של עשרות שנות פעילות בכל תחומי שמירת ההלכה במרכזים רפואיים ובתי-חולים

כדרכו של מדור זה, לא יתוארו בו תהליכים בהם מעורב המכון בהווה, אלא רק כאלו שהיו בעבר, תוך השתדלות להביא את החלקים המעניינים יותר, שבהם גם היו מעורבות דמויות ידועות וכדומה.

גם בגיליון הנוכחי אנו ממשיכים בסקירת הפעילות הרחבה שביצע המכון המדעי טכנולוגי להלכה, במשך שנים ארוכות, בבית-החולים 'אסף הרופא', המוכר כיום יותר בשמו החדש המרכז הרפואי 'שמיר', שגם עלה לכותרות בשבועות האחרונים, בעקבות מתקפת סייבר עליו בעיצומו של יום-הכיפורים האחרון • בגיליון הקודם סקרנו את התהליכים והקשיים בדרך להקמת ה'ביתן לדוגמא' • למעשה, חלק גדול מהפעולות שנעשו בהמשך היו נוגעות לכלל מחלקות בית החולים ולא הצטמצמו ל'ביתן לדוגמא' בלבד • בעגלות החימום מוחלפים גופי החימום לגופים שאינם מתלטים, המותאמים לשימוש בבתי-חולים • סוג הגופים נקבע בפגישה שקיים מהנדס המכון מר אלי רוזנטל במפעל 'אסקור' שביפו, שם גם נערכו ניסויים בשני סוגי גופי חימום, כדי לקבוע מהו הדגם העונה לדרישות ההלכה • בב' אדר ב' תשמ"א מתקיימת פגישה בבית החולים, בה משתתפים: רבה של באר יעקב הגר"מ יעקבזון זצ"ל, הרב צבי שפיגלמן אחראי לענייני דת בבית-החולים, מר כוכבי אמרכל בית-החולים, ומהנדס המכון מר אלי רוזנטל • באותה פגישה הוצגו הבעיות ההלכתיות הקיימות במערכת הקיטור הנוכחית, לצד השינויים הנדרשים • לרב יעקבזון היו השגות על חומרת הבעיות ההלכתיות שהציג מהנדס המכון מר רוזנטל, אשר ביקש ממנו להפנות את השגותיו ישירות לראש המכון המנוח הגר"י הלפרין זצ"ל • הועלה הצורך ברכישת שקעים מיוחדים לשבת עבור עגלות החימום שעברו התאמה • מר פטר הנדל, המהנדס הראשי של בית החולים, מציג בפני ועדת המכרזים את ההצעות שהתקבלו לעריכת השינויים הנדרשים מטעם המכון במערכת הקיטור • המכון שולח בכ"ו ניסן תשמ"א שקעים עבור עגלות החימום המותאמים לשימוש בשבת • בביקור שערכו ראש המכון הגר"י הלפרין ומהנדס המכון מר אלי רוזנטל בבית-החולים, בחודש אייר של אותה שנה, עלה לדיון נושא טומאת הכהנים, בשל שורה ארוכה של ביתנים שמחברים זה לזה בגגונים • הוצע לבודד את עגלת הנפטרים באמצעות אוהל נייד שיקיף אותה • באותה הזדמנות גם חזרו ודנו על מערכת הקיטור, שקעי השבת ותיקון חוזר של הדלת האוטומטית של חדר המיון • הרב שפיגלמן, האחראי לענייני דת משגר מכתב ב"ג תשרי תשמ"ב, בו הוא מבקש מהגר"י הלפרין הסבר על תפעול השקעים • הרב הלפרין מפנה אותו לעיין בספרו 'כשרות ושבת במטבח המודרני' • הגר"מ יעקבזון עלה לירושלים לפגישה במכון עם הגר"י הלפרין וליבן עימו בין היתר את סוגיית מערכות הקיטור • סוכם על קיום ביקור מיוחד בבית-החולים שיוקדש כולו למציאת פתרונות לבעיית טומאת כהנים • מהנדס המכון מסכם פגישה שהתקיימה בבית החולים, בתאריך י"ב חשוון תשמ"ב, לאחר שלטענת אנשי בית החולים עגלות החימום לשבת אינן מחממות מספיק • נציג חברת 'אסקור' תיקן את החיבורים כנדרש • הודגש שבכל מקרה יש לחמם את העגלות כבר במטבח, ולא רק

אספקלריה

באספקלריית העבר
המשך מעמוד קודם

במחלקות, כדי שיוכלו להגיע לחום הנדרש • מהנדסי המכון נדרשו לכך עוד כמה וכמה פעמים, כאשר הוברר שוב ושוב שאנשי בית-החולים אינם מתפעלים את עגלות החימום כיאות • במקביל, התלונן חשמלאי בית-החולים כי השקעים שהמכון סיפק להם תקולים ואין בהם מתח • הוסבר לו, כי השקעים תוכננו כך מלכתחילה על-ידי המכון כדי שיעמדו בדרישה ההלכתית, כאשר רק לאחר זמן מה מהכנסת התקע לשקע מופעל המתח בשקע • בתאריך כ"א בתשרי תשמ"ג התקיימה פגישה במשרד הבריאות, בהשתתפות מהנדס המכון הר"ר צבי מרכוס הי"ו, בדבר תכנון מטבח חדש לבית-החולים שיעמוד בדרישות ההלכתיות • המכון המדעי טכנולוגי להלכה, כיועץ בנושאי הלכה למשרד הבריאות, פונה למ.ע.צ. ומבקש להיות מעורה בכל שלבי התכנון והביצוע של המטבח • בעיתון 'המודיע' מתפרסמת ידיעה על הודעת יו"ר ועד הידידים של בית-החולים, מר שמואל גוטפרב, על סידורי הכשרות והדת שהונהגו בבית-החולים, כשבין היתר הוא מתפאר בשיפורים החלקיים שהוכנסו לבית-החולים בתחומי השבת, הכשרות וטומאת כהנים, בשל לחץ המכון • זאת, כאשר כבר כמה חודשים קודם לכן הוציא בית-החולים נוהל כשרות מפורט בדבר כשרות המזון, הפרדה בין בשר וחלב, ושמירת שבת במחלקות •

תיק במכון: 1-01-002/5252

דו"ח: מגישה: 8/3/1981 בתאריך:

הגוף: ב"ח אסף הרופא / רכבות פקומית מקום המגשש: ב"ח

המשתתפים והפקידים:

מסעם הגוף: הרב יעקובסון - רב באר-יעקב, הרב שפיגלמן - משגיח אספ הרופא, (מר כוכבי) - אמר"ל אסף הרופא, שמחה - מנהל מטבח,

מסעם המכון: אלי רוזנטל

הנושאים שהועלו לדיון:

1. הסבת מערכת הקיטור.
2. כללי.
3. עגלות מחוממות.

מחלף המגישה:

- (1) לכשת הרב יעקובסון הסביר לו כשש בדיוק את משמעות הבקיה במערכת הקיטור ואת השינוי והמוצע.
- (2) הרב סוקר שלחיה הבקיה איננה חסרת כפי שאנחנו מציגים אותה והעלה כיוונים הלכתיים שונים, כשר כך אמרנו לו שאנו יכולים לתקן את הבקיה אך אם יש לו השגות הלכתיות שיפנה לבב המר"ר. הרב הכניס שיעשה כך.
- (3) בפגישה קצרה מאוד עם כוכבי לא הובטח שום דבר אלא "נעשה כמיטב יכולתנו".
- (4) העלמי כמני הנבוכים את הכוונת של עגלות מחוממות, ישנם כעת בהסבת 12 עגלות מחוממות והסבתן להם שרצוי שיעור לפני שיחליטו בשמוש יתנו את הדעת על רכישת שקעים לשבת.
- (5) מנהל המטבח אמר שהוא לא מאמין שישנה זו תכנון מסיבות שהוא לא היה מוכן למרס (אולי "שטרנות")

למסום הוחלט שיפסחו עין בדרון.

העסק אל: הרב המר"ר, ח.ח.

שם ממלא דו"ח: אלי רוזנטל תאריך: 8/3/81

חל/אר: 15.3.81

אד"ב תשמ"א, סיכום פגישה בבית-החולים, בה השתתפו: רבה של באר יעקב הגר"מ יעקבזון, הרב צבי שפיגלמן אחראי לענייני דת בבית-החולים, מר כוכבי אמר"ל אסף הרופא, מהנדס המכון מר אלי רוזנטל

מכון מדעי טכנולוגי לבריאות הלכה

תיק במכון: 1-01-002/5297

דו"ח: מגישה: 2/3/1981 בתאריך:

המפעל: אס-קור מקום המגשש: מפעל (רח' אילת 8 - יפו)

המשתתפים והפקידים:

מסעם המפעל: יגור - שותף במפעל

מסעם המכון מדעי טכנולוגי: אלי רוזנטל

הנושאים שהועלו לדיון:

1. בריקת עגלות לב"ח "אסף הרופא"

מחלף המגישה:

נבדקו שני סוגי גופי חימום שהוא רצה להשתמש בהם.

1. צינורי הספק 230W ואורכו כ 70 ס"מ, במקום הסברתי לו שגופים אלו אינם מתאימים וכבדיות במערכת אוממו הדברים ב - 220V הגיע הטמפרטורה ל 380°C כאשר טמפרטורת הסביבה 7.5°C.
2. גוף חימום בעומק מיקה הספק 110W שטח 5 x 70 ס"מ גוף זה נמצא תקין.

סכום: הוחלט להשתמש בגופים מסוג (2) קרמי לכל העגלות למרות בעיות סכניות מסוימות שקימות.

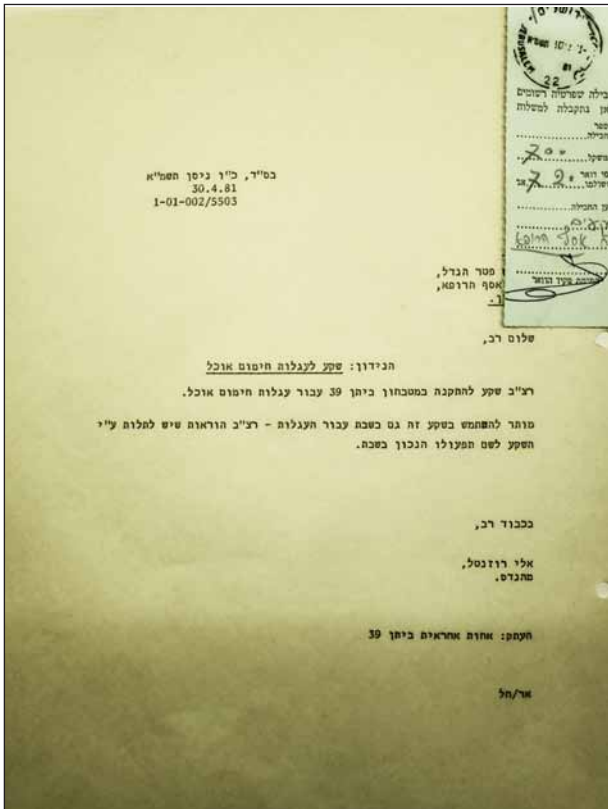
לסיפול:

1. מגישה עם יצרן גופי חימום "אנטרס" מר תלמוד ע"י אלי

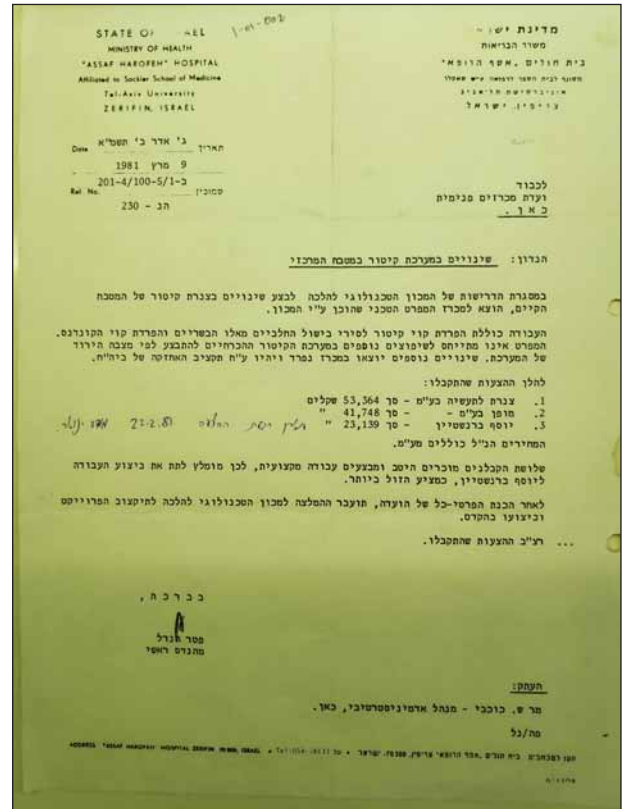
שם ממלא דו"ח: אלי רוזנטל תאריך: 8/3/81

חל/אר: 15.3.81

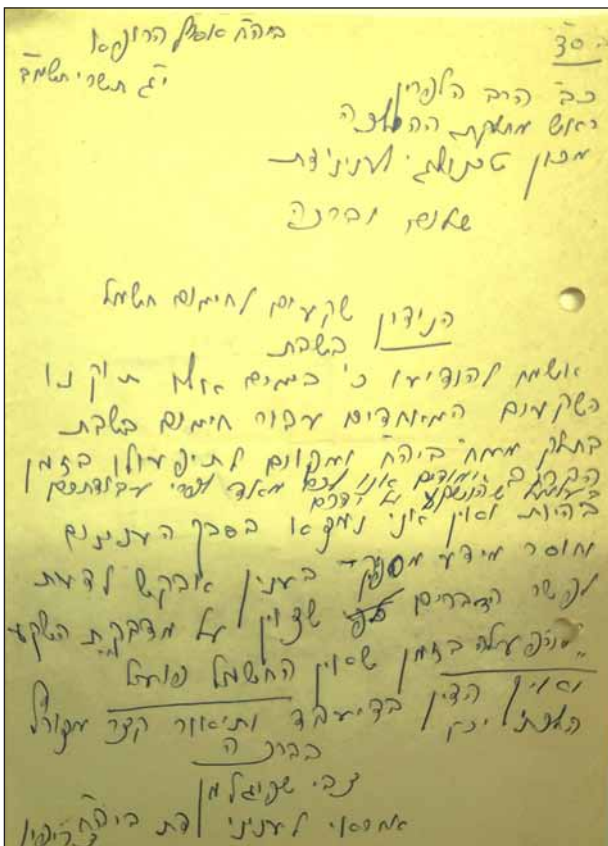
אד"א תשמ"א, סיכום פגישה שהתקיימה במפעל חברת 'אסקור', בהשתתפות מהנדס המכון מר אלי רוזנטל, לשם בחירת גופי חימום מתאימים העונים לדרישות ההלכתיות

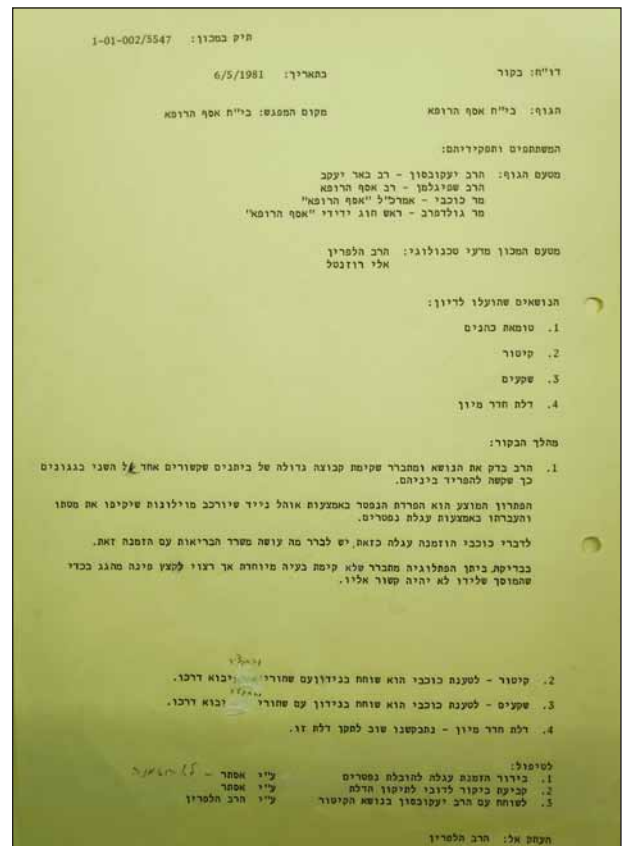
ניסן תשמ"א, שליחת שקעי חשמל מותאמים לשבת עבור עגלות החימום

אד"ב תשמ"א, מר פטר הנדל, המהנדס הראשי של בית-החולים, מציג בפני ועדת המכרזים את ההצעות שנתקבלו לערכת שינויים במערכת הקיטור לפי דרישות המכון

תשרי תשמ"ב, הרב שפיגלמן מבקש מהגרל"י הלפרין הסבר על תפעול השקעים בשבת

אייר תשמ"א, מסקנות ביקורם של הגרל"י הלפרין ומר אלי רוזנטל בבית-החולים בנושאי טומאת כהנים, מערכת

מכון מדעי טכנולוגי להלכה

ת"ק במכון: 1-01-002/8874

במספר: 8.10.1982

דו"ח : פגישה

מקום המפגש: משרד הבריאות - ירושלים

המשתתפים ותפקידיהם:

שם	תפקיד	שם	תפקיד
מר אלכס שחורי	אגף חכונ	מר צבי מרכוס	מהנדס

הנושאים שהועלו לדיון:

1. תשורת חולה-אחות בי"ח אסף הרופא
2. תשורת חולה-אחות בי"ח אשקלון
3. מטבח - בגי"ח אסף הרופא
4. מטבח - בגי"ח איכילוב
5. מערכות מים מרדס חנה
6. הקציב

החלף המשימה:

מר שחורי מר עומדים להזמין 2 מחלקות נסיוניות מסופר-מן לגי"ח אסף הרופא. תציג הצעה על סופר-מן, בהצעה כתוב שהמטרת תהיה "הלכתית" אבל לא מוזכר המכון. ביקש וקיבל ממני אישור בכנס שסופר-מן עומד איתנו בקשר בנושא התאמת המערכת שלהם להלכה. באישור ציינתם שכלל המערכות עם סופר-מן יתכנסו שהעבודה תיבטל אישור המכון.

2. המחל המחל פניה בקשר לעבודה בגי"ח בודולי-אשקלון. המחל עניין את מרטי הגידול שניהר מהכונת לטעם. (לחניס חזרת מקומית, מנידור ושכנים חזרת הולנד) המחל אינו מחייב כלל לנושא ההלכה. מר שחורי אמר שהוא חושב לטפל את החזרה. המחל מר שדב קינן עוזב את האגף. ביקש ממני הצעה למחליף, מדובר על 8-10 ימים לחודש. ביקש לדעת אם דובי יכל לבוא בחשבון.

3. יש קבלו למטבח החדש של אסף הרופא, לא זכור לי מ, עליבו להתקשר עם מר-הלאביב.

מכון מדעי טכנולוגי להלכה

ת"ק במכון: 1-01-002/6082

במספר: 26.10.81

דו"ח : פגישה

מקום המפגש: משרד הבריאות - ירושלים

המשתתפים ותפקידיהם:

שם	תפקיד	שם	תפקיד
מר אלכס שחורי	אגף חכונ	מר צבי מרכוס	מהנדס

הנושאים שהועלו לדיון:

1. תשורת חולה-אחות בי"ח אסף הרופא
2. תשורת חולה-אחות בי"ח אשקלון
3. מטבח - בגי"ח אסף הרופא
4. מטבח - בגי"ח איכילוב
5. מערכות מים מרדס חנה
6. הקציב

החלף המשימה:

מר שחורי מר עומדים להזמין 2 מחלקות נסיוניות מסופר-מן לגי"ח אסף הרופא. תציג הצעה על סופר-מן, בהצעה כתוב שהמטרת תהיה "הלכתית" אבל לא מוזכר המכון. ביקש וקיבל ממני אישור בכנס שסופר-מן עומד איתנו בקשר בנושא התאמת המערכת שלהם להלכה. באישור ציינתם שכלל המערכות עם סופר-מן יתכנסו שהעבודה תיבטל אישור המכון.

2. המחל המחל פניה בקשר לעבודה בגי"ח בודולי-אשקלון. המחל עניין את מרטי הגידול שניהר מהכונת לטעם. (לחניס חזרת מקומית, מנידור ושכנים חזרת הולנד) המחל אינו מחייב כלל לנושא ההלכה. מר שחורי אמר שהוא חושב לטפל את החזרה. המחל מר שדב קינן עוזב את האגף. ביקש ממני הצעה למחליף, מדובר על 8-10 ימים לחודש. ביקש לדעת אם דובי יכל לבוא בחשבון.

3. יש קבלו למטבח החדש של אסף הרופא, לא זכור לי מ, עליבו להתקשר עם מר-הלאביב.

תשובתו של הגר"י הלפרין למכתבו של הרב שפיגלמן

סיכום פגישתו של הגר"מ יעקבזון עם הגר"י הלפרין
שהתקיימה בין כותלי המכון

מכון מדעי טכנולוגי להלכה

ת"ק במכון: 1-01-002/8874

במספר: 8.10.1982

דו"ח : פגישה

מקום המפגש: משרד הבריאות - ירושלים

המשתתפים ותפקידיהם:

שם	תפקיד	שם	תפקיד
מר אלכס שחורי	אגף חכונ	מר צבי מרכוס	מהנדס

הנושאים שהועלו לדיון:

1. תשורת חולה-אחות בי"ח אסף הרופא
2. תשורת חולה-אחות בי"ח אשקלון
3. מטבח - בגי"ח אסף הרופא
4. מטבח - בגי"ח איכילוב
5. מערכות מים מרדס חנה
6. הקציב

החלף המשימה:

מר שחורי מר עומדים להזמין 2 מחלקות נסיוניות מסופר-מן לגי"ח אסף הרופא. תציג הצעה על סופר-מן, בהצעה כתוב שהמטרת תהיה "הלכתית" אבל לא מוזכר המכון. ביקש וקיבל ממני אישור בכנס שסופר-מן עומד איתנו בקשר בנושא התאמת המערכת שלהם להלכה. באישור ציינתם שכלל המערכות עם סופר-מן יתכנסו שהעבודה תיבטל אישור המכון.

2. המחל המחל פניה בקשר לעבודה בגי"ח בודולי-אשקלון. המחל עניין את מרטי הגידול שניהר מהכונת לטעם. (לחניס חזרת מקומית, מנידור ושכנים חזרת הולנד) המחל אינו מחייב כלל לנושא ההלכה. מר שחורי אמר שהוא חושב לטפל את החזרה. המחל מר שדב קינן עוזב את האגף. ביקש ממני הצעה למחליף, מדובר על 8-10 ימים לחודש. ביקש לדעת אם דובי יכל לבוא בחשבון.

3. יש קבלו למטבח החדש של אסף הרופא, לא זכור לי מ, עליבו להתקשר עם מר-הלאביב.

מכון מדעי טכנולוגי להלכה

ת"ק במכון: 1-01-002/7050

במספר: 11.11.81

דו"ח : פגישה

מקום המפגש: משרד הבריאות - ירושלים

המשתתפים ותפקידיהם:

שם	תפקיד	שם	תפקיד
מר אלכס שחורי	אגף חכונ	מר צבי מרכוס	מהנדס

הנושאים שהועלו לדיון:

1. תשורת חולה-אחות בי"ח אסף הרופא
2. תשורת חולה-אחות בי"ח אשקלון
3. מטבח - בגי"ח אסף הרופא
4. מטבח - בגי"ח איכילוב
5. מערכות מים מרדס חנה
6. הקציב

החלף המשימה:

מר שחורי מר עומדים להזמין 2 מחלקות נסיוניות מסופר-מן לגי"ח אסף הרופא. תציג הצעה על סופר-מן, בהצעה כתוב שהמטרת תהיה "הלכתית" אבל לא מוזכר המכון. ביקש וקיבל ממני אישור בכנס שסופר-מן עומד איתנו בקשר בנושא התאמת המערכת שלהם להלכה. באישור ציינתם שכלל המערכות עם סופר-מן יתכנסו שהעבודה תיבטל אישור המכון.

2. המחל המחל פניה בקשר לעבודה בגי"ח בודולי-אשקלון. המחל עניין את מרטי הגידול שניהר מהכונת לטעם. (לחניס חזרת מקומית, מנידור ושכנים חזרת הולנד) המחל אינו מחייב כלל לנושא ההלכה. מר שחורי אמר שהוא חושב לטפל את החזרה. המחל מר שדב קינן עוזב את האגף. ביקש ממני הצעה למחליף, מדובר על 8-10 ימים לחודש. ביקש לדעת אם דובי יכל לבוא בחשבון.

3. יש קבלו למטבח החדש של אסף הרופא, לא זכור לי מ, עליבו להתקשר עם מר-הלאביב.

חשוון תשמ"ב, תיקון עגלות החימום ומתן הנחיות לתפעול
התקין בהתאם להנחיות ההלכתיות

סיכום פגישה שנערכה במשרד הבריאות בדבר בניית מטבח חדש
לבית-החולים, בהשתתפות מהנדס המכון הר"ר צבי מרכוס

סידורי כשרות ודת מיוחדים
יופעלו בביה"ח "אסף הרופא"

על כך הודיע יו"ר חוג ידידי ביה"ח

במסיבת עיתונאים שהתקיימה בבית החולים "אסף הרופא", הודיע יו"ר חוג הידידים, מר שמואל גוטפרב, על שורה של תקנות חדשות וסידורים מיוחדים שיונהגו בבית החולים על מנת שגם חולים שומרי תורה יוכלו לקבל את מלוא השירותים מטעם הנהלת בית החולים.

בתחילת מסיבת העיתונאים מסר מר גוטפרב בפרוטרוט על פעולות חוג הידידים. הוא ספר על תנופת הבניה בה החלו לאתר רבנות בתחום בית החולים. בין היתר סיפר על האגף החדש למחלקת פגים ויולדות שבנייתו הולכת ונשלמת במים אלו. במידע מן עבודות הבניה שיגיעו לכדי עלות שמונה מליון דולר יתחלקו משרד הבריאות וחוג הידידים שכבר גייס ארבע מליון דולר. כמו כן מסר מר גוטפרב על מכשיר מחשב טומגרפי שחוג הידידים רכש לאחרונה מחברת "אלסינט" בסכום של 560,000 דולר.

בחלק מדבריו ייחד מר גוטפרב את סקירתו על ענייני הדת והכשרות בבית החולים. "בית החולים רכש מיחמים מיוחדים לשבת במחיר של 300,000 שקל כדי ששומרי שבת יוכלו להשתמש במים חמים בשבת ללא כל חשש שיגרמו להפעלת גוף החימום. כמו כן

רכש לאחרונה בית החולים עגלה להעברת נפטרים ופטריות המיוצרת במיוחד ללא חשש שתעבור "טומאת המת" אמר.

בבית החולים נבנה מקו"י בית כנסת מפואר וכל יום מקו"י מים בו תפילה בציבור ובשבתות ישנם שם כמה מנינים. חוג הידידים רכש ספר תורה חדש ומבודר.

"יהודי חרדי שחם ושלוש יהא עליו לשהות בבית החולים יכול להיות שקט ובטוח. כי אנו משתדלים בכל כוחנו לתקן את כל הטעון עוד תיקון" אמר מר גוטפרב.

מר גוטפרב הפתיע את העיתונאים בספרו כי "כל בעיה הלכתית מתחרת בהתעצמות עם הרב חיים גליינימן מקני ברק ועם הרב משה יעקבזון רבה של באר יעקב המסייע לנו מהונו ואונו ואף חבר בחוג ידידי בית החר"ל. כל צוות בית החולים כולל הנהלה וסגל הרופאים לא חושש כיס כל מאמץ למלא אחר הוראותיו של הרב יעקבזון למרות הקשיים וההוצאות הכספיות" סיים מר גוטפרב.

כמו כן הודה יו"ר חוג הידידים לשר הבריאות מר אליעזר שוסטק ולאנשי משרדו "שאצלם אנו מוצאים בכל עת אופן קשבת והיענות יוצאת מגדר הרגיל בכל התחומים. כולל עניני דת".

הידידים של בית-החולים

דרכו של המכון המדעי טכנולוגי להלכה, על-פי מה שהתווה הגאון האדיר רבי לוי יצחק הלפרין זצוק"ל, היא לפקוח עין על כל תחומי התקדמות המדע והטכנולוגיה, ולתת את הדעת מראש לשאלות ההלכתיות הנראות כעתידניות, אולם ברות סיכוי סביר להפוך ביום מן הימים למציאות. זאת, על-מנת שבבוא היום, כאשר יצוצו השאלות, יהיו כבר בידינו התשובות המתאימות והכלים להתמודד עמן, ולא נמצא את עצמנו עומדים מול שוקת שבורה.

על-פי תפיסה זו נציג אי"ה מפעם לפעם במדור זה נידונים הלכתיים שונים אודות רעיונות, מחקרים, פיתוחים והמצאות, הנמצאים עדיין בשלבי מחקר כאלה או אחרים, אולם כבר הגיעו לשלב הניסויים, כך שכבר יצאו מכלל 'מדע בדיוני' גרידא. בשונה מיתר המדורים העוסקים בנושאי הלכה למעשה, גישתנו במדור זה תהיה להציג את הדברים 'הלכה ולא למעשה', בהצגת ההיבטים ההלכתיים השונים, מבלי לקבוע מסמרות ולהסיק מסקנות מוחלטות.

על-מנת להגדיל תורה ולהאדירה ולהרחיב את היריעה התורנית, נשמח גם לקבל תגובות מציבור הקוראים, בהבעת דעה על הנכתב במדור זה, הבאת מקורות נוספים לנידונים ההלכתיים וכדומה. את המכתבים אשר יהיה בהם מן החידוש, נפרסם אי"ה בגיליונות הבאים.

השתלת איברי בעלי-חיים

רשימת הממתינים להשתלות איברים איננה מצליחה להתכוון, למרבה הצער. משנה לשנה מתווספים לה ממתינים נוספים. נכון לינואר 2025 למניינם, מספר הממתינים עומד על 1481 בני-אדם, כאשר 1001 מתוכם ממתינים להשתלת כליות. במקרים רבים עד שתורו של המושתל מגיע, כבר אין את מי להציל...

גם ברחבי העולם המצב דומה, והחוקרים מנסים למצוא דרכים שונות לקיצור זמני ההמתנה. אחד הפתרונות שנמצאים כבר בשלבי מחקר מתקדמים, הוא שימוש באיברי בעלי-חיים להשתלה בבני-האדם.

צריך לזכור, שהחסם העיקרי בכל השתלה היא ההתאמה הרצויה בין התורם למושתל, ומניעת תגובת המערכת החיסונית המתייחסת לאיבר המושתל כגוף זר ודוחה את קליטתו בגוף.

כאשר באו החוקרים לבחון התאמה של איברי בעלי חיים להשתלה בבני-אדם, הם נאלצו להתמודד עם מרחק ההתאמה הגדול.

ניסויים ראשוניים נעשו להתאמה של בעלי-חיים ממנים שונים זה עם זה, כאשר בסוף שנת 2018 למניינם הושתלו לבבות של חזירים, שעברו התאמה גנטית להורדת שיעורי הדחיה, ב-3 קבוצות של קופים, וההשתלות הציגו שיעורי הצלחה רבים.

תחום זה של השתלת איברים ממין למין נקרא קסנוטרנספלנטציה (Xenotransplantation), והוא נמצא במחקר ופיתוח מתמידים.

למרבה הפלא, גם לצורך השתלה בבני-אדם נמצאו החזירים מתאימים יותר, בשל הדמיון האנטומי

לחלק מאיברי האדם, הקלות היחסית בגידולם ושינויים גנטיים שניתן לערוך בהם לצורך התאמה מיטבית.

דומה ל...

חז"ל כבר הצביעו על הדמיון שיש בין חזיר לבני-אדם, כפי שמובא בגמרא (תענית כא:): "אמרו ליה לרב יהודה: איכא מותנא בחזירי, גזר תעניתא וכו'. שאני חזירי דדמיון מעייהו לבני אינשי". מאחר שהמעיים של חזיר דומים למעיים בני אדם, חשש רב יהודה שהחולי יעבור לבני-אדם ובשל כך גזר תענית.

למרות, או שמה בגלל הדמיון לאדם, החזיר נתפס ביהדות כסמל לסיאוב ולטומאה, אף שבאכילתו יש רק איסור לאו אחד, ואילו אוכל שרצים עובר בחמישה לאווים.

עד כדי כך ששינוי במשנה (ב"ק עט:): "אין מגדלין חזירים בכל מקום". כך נפסק גם בשולחן-ערוך (ח"מ, סימן תט סעיף ב): "לא יגדל ישראל חזירים בכל מקום, אפילו למשוח בהם עורות, ואין צריך לומר לסחורה".

עוד אמרו חז"ל (ב"ק פב:): "תנו רבנן: כשצרו מלכי בית חשמונאי זה על זה היה הורקנוס מבפנים ואריסטובולוס מבחוץ, ובכל יום היו משלשלים להם בקופה דינרין והיו מעלין להם תמידים, היה שם זקן אחד שהיה מכיר בחכמת יונית, אמר להם כל זמן שעוסקין בעבודה אין נמסרים בידכם, למחר שילשלו דינרין בקופה והעלו להם חזיר, כיון שהגיע לחצי החומה נעץ צפרניו בחומה ונזדעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה, באותה שעה אמרו: **ארוור האיש שיגדל חזירים**" וכו'.

וכאן מתעוררת מעצמה השאלה, מדוע?

טעם האיסור

תחילה נעמוד על טעם האיסור, כפי שלימדנו רבותינו.

הרמב"ם (מורה נבוכים ח"ג פרק מ"ח) ביאר:

כי כל מה שאסרתו התורה עלינו מן המאכלים, מזונם מגונה, ואין בכל מה שנאסר עלינו מה שיספק שאין היזק בו, רק החזיר והחלב, ואין הענין כן כי החזיר יותר לח ממה שצריך, ורב הפסולת והמותרות, **ורוב מה שמאסרתו התורה לרוב לכלוכו ומזונו בדברים הנמאסים**, וכבר ידעת הקפדת התורה על ראיית הלכלוכים ואפילו בשדות במחנה כל שכן בתוך המדינה, **ואילו היתה מותרת אכילת החזיר היו השווקים עם הבתים יותר מלוכלכים מבית הכסא**, כמו שתראה ארצות הצרפתים היום, כבר ידעת אמרם 'פי חזיר כצואה עוברת דמי'.

המהר"ל (תפארת ישראל, פ"ח) הקשה על כך: שאם טעם האיסור הוא מפני שהוא גורם לחולי, מפני מה התירה התורה בכניסתם לארץ את החזיר, כמו שדרשו חז"ל (חולין יז:): "ובתים מלאים כל טוב", אמר רבי ירמיה אמר רב: כתלי דחזירי (- חזירים יבשים - רש"י), ואם שורש האיסור בשביל מזג רע, האיסור להיכן הלך?

אלא הוא כמו שאמרו חז"ל (תו"כ, פר' קדושים): "לא יאמר האדם אי אפשי בבשר חזיר, אי אפשי בדבר פלוני. אלא אפשי, ומה אעשה שאבי שבשמים גזר עלי". כלומר, מצד הטבע איפשי, רק ה' יתברך גזר עלי בחכמתו, מה שאין ראוי אל האדם ומיוחד בו נפשו.

יש שרצו לומר, שטעם האיסור הוא מחמת ה'צביעות' של החזיר, שעליו אמרו חז"ל (בראשית רבה, סה א): "מה חזיר הזה בשעה שהוא רובץ הוא מפשיט את טלפיו, כלומר שאני טהור, כך מלכות הזאת הרשעה גוזלת וחומסת" וכו', ולאדם יש להתרחק הרחקה גדולה מכך. על דרך זו אפשר לומר, כי אולי הדמיון של החזיר לאדם תלוי במידה זו, ועל כן ראוי לאדם להתרחק מדבר זה בתכלית ההרחקה.

דבר-אחר

סוף דבר, שהחזיר הפך אצלנו לסמל השיקוץ והתיעוב, כי אין תאווה מצד אכילתו כמו שנתבאר לעיל באשר למאסותו של החזיר, אלא הוא כמו שביאר הגרא"ז מלצר (אבן-האזל, מעילה פ"ח ה"ח), שמה שכתב הרמב"ם: "אמרו חכמים, חוקים חקתי לך ואין לך רשות להרהר בהן **ויצרו של אדם נוקפו בהן**", היינו לומר, שהסיבה שהאדם מבקש אחריו הוא רק מכוח היצר הרע ותו לא.

וכה גדולה היתה ההרחקה מחיה טמאה זו, עד שאפילו מכנים אותה בכינוי "דבר-אחר" ואין נוקבים בשמה. וכתב בעל הפרי מגדים (נטריקון, קו י') בשם ספר התשבי, שמעלימים את שמו כדי שלא ידרשו ויחקרו התינוקות ויבואו לאכול.

עוד כתב, שיש מההמון העם שמבינים שעתיד חזיר להיות מותר, מפני שכך הבינו מה שאמרו חז"ל (תנחומא ישן, פר' שמיני, יד, לפי נוסחא אחת) "ולמה נקרא שמו חזיר שעתיד הקב"ה להחזירו לנו", ויש תאבים לבשרו כי הוא שמן ועשיר. וכן קטני השכל ידרשו על שמו ויתירו חזיר, באומרים מה לנו להמתין יתירו מיד. לכן הוסב שמו ל"דבר-אחר", רמז כי יש פירוש דבר אחר, חזיר שעתיד להחזיר עטרה ליושנה וכדומה, ויעלימו השם חזיר. [אמנם, לעומת זאת, הרבה מגדולי הדורות, כמו הרמ"ע מפאנו, האור החיים, החתם סופר ורבים אחרים, הבינו את הדברים כפשוטם וביארו כל אחד לפי דרכו שלעתיד לבוא החזיר יהיה מותר].

השתלות

כאמור, בשל הדמיון האנטומי של החזיר, והקלות היחסית שבה ניתן לערוך התאמות גנטיות שונות כדי להגיע להתאמה קרובה יותר, ממשיכים החוקרים לבצע התאמות על מספר רב ככל האפשר של איברים שונים.

שיניים

לפני כשנתיים וחצי התקבלה פניה במכון:

”שלום רב,

אנחנו חברה חדשה בישראל, שמטרתה טיפול בחסרי עצם לבעיות קדם שימוש בשתלים של שיניים.

החומר החדש עבר ניסויים רבים במשך 9 שנים, ולאחרונה סיימנו מחקר גדול באספקלריה, שהוכיח עליונות קלינית ברורה למטופלים במוצר.

המוצר אינו מופק כמקובל מעצם של פרה או עצם של מת, אלא משיניים של חזיר בחומר גלם ראשוני.

היינו רוצים לקבל אישור הלכתי לשימוש במוצר, מה הנוהל המקובל?

נא הנחייתכם.”

בשלב ראשון, דנו רבני המכון בינם לבין עצמם בהיבטים ההלכתיים של פנייה זו, הן באפשרות של התפוררות השתל, והן בחשישות הבליעה והפליטה של טעם השתל, שכן מושתל השותה משקה חם עלול אולי להיכשל באיסור חזיר ח"ו. למעשה החברה 'נעלמה' ולא חזרה שוב, כך שלבסוף לא גובשו מסקנות סופיות.

כליה

בגופה של אישה בת 53 מאלבמה הושתלה בתחילת שנת 2024 למניינם כליה של חזיר. הניתוח הצליח והמושתלת נגמלה ממכשיר הדיאליזה. לאחר ארבעה וחצי חודשים החל גופה לדחות את הכליה, והרופאים נאלצו להסירה.

למרות שהניתוח נכשל בסופו של דבר, החוקרים לא ראו בכך כשלון, אלא התקדמות ולמידה כיצד לבצע התאמות טובות יותר בעתיד.

טים אנדרוז, בן ה-66, היה מטופל בדיאליזה כבר יותר משנתיים. דרכו להשתלת כליה הייתה ארוכה, שכן עקב סוג הדם שלו, סיכויי לקבל איבר מתורם היו פחותים משמעותית.

בסוף חודש ינואר 2025 למניינם, השתילו הרופאים בגופו כלית

חזיר שעברה התאמות שונות בעקבות השתלות נוספות. הפעם ההשתלה שברה שיא חדש, היא שרדה בגופו של טים במשך תשעה חודשים.

לב

ב-7 בינואר 2022 למניינם, הפך דייוויד בנט מארצות הברית לחולה הראשון בעולם שעבר השתלת לב מחזיר. לאחר החמרה במצבו, מנהל המזון והתרופות האמריקאי אישר את הניתוח בהליך מזורז מסיבות הומניטריות. הניתוח עבר בהצלחה ובנט החל להתאושש, אך לאחר חודשיים חלה התדרדרות במצבו הבריאותי עד שמת. סיבת המוות לא ברורה, והועלתה השערה שנגיף שהיה בלב המושתל ולא זוהה, גרם לכך.

השתלה נוספת נערכה בסוף שנת 2023, בחולה בעל נתונים סופניים דומים, לורנס פוסט שמו, שהביע הסכמה להפוך ל'שפן' ניסיון עבור המחקר. לאחר ששה שבועות החלו להופיע סימני דחייה, עד למותו.

כבד

מנתחים בבית החולים של אוניברסיטת אנהוי לרפואה בסין, ביצעו לראשונה השתלת חלק מכבד של חזיר מהונדס גנטית באדם בן 71, שסבל משחמת כבד קשה ומסרטן.

הרופאים הסירו את האונה הימנית של הכבד, וחיברו במקומה אונה שמקורה בחזיר בן 11 חודשים. מיד לאחר ההשתלה נצפתה זרימת דם תקינה, ייצור המרה עלה ותפקודי הכבד השתפרו. ובהמשך סייע השתל לכבד המקורי להתחדש ולתפקד מחדש.

לאחר 38 יום החלו סימני דחיה והרופאים הזדרזו להסיר את השתל. הכבד המקורי שהספיק להתחדש בינתיים, המשיך לתפקד עוד כמאה ימים, לאחר מכן החלה התדרדרות במצבו מסיבות אחרות, והוא מת לבסוף לאחר כחודש.

ריאה

פריצת דרך נוספת שהושגה בסין, היא השתלת ריאה. הריאה הושתלה במאי 2024 למניינם בגבר בן 39 שהיה שרוי במוות מוחי. הניסוי הופסק לאחר תשעה ימים באופן יזום לאחר סימני דחיה ראשוניים.

צריך לזכור שריאה היא אחד האיברים הקשים ביותר להשתלה, משום שתגובת הדחיה שלה היא חזקה במיוחד יותר מאשר איברים אחרים.

כמו כן נערכים ניסיונות על השתלת לבלב, קרנית, רקמות, עור, ותרומת דם.

מעבר לאתגרי ההתאמה והדחיה, יש לוודא שאין גופים שעוברים יחד עם האיבר המושתל. ושאלה שעדיין נשארה פתוחה, לאור העובדה שתוחלת חיי החזיר היא בין 15 ל-20 שנה, האם איבר מושתל ישרוד מעבר לכך?

איסור חזיר

למרות שיש איסור לסחור בכל דבר טמא, חז"ל גזרו גזירה נוספת משום מעשה שהיה, כפי שכבר הזכרנו לעיל מה שנפסק להלכה בשו"ע (חור"מ, סי' תט ס"ב): "לא יגדל ישראל חזירים בכל מקום, אפילו למשוח בהם

עורות, ואין צריך לומר לסחורה", וזאת למרות שסוסים וחמורים מותר לסחור בהם, שכן הם עשויים למלאכה.

אין ספק, שבנוגע לרפואה, בוודאי כזו שיש בה משום הצלת נפשות, לא אסרו חז"ל את גידול החזירים לשם כך, ועל אחת כמה וכמה שאין איסור הנאה בהשתלה כזו או אחרת של איברים מחזיר.

להחזירו לעתיד לבוא

למעשה, החוקרים ממשיכים בניסויים על איברים נוספים, יחד עם שיפור הניסויים שנעשו עד כה, בתקווה להגיע לפריצת דרך שתאפשר השתלה לזמן ארוך ושיעורי דחיה נמוכים ביותר.

בהקשר הזה אמר בעבר פרופ' מרדכי קרמר, מנהל המערך למחלות ריאה ואלרגיה במרכז הרפואי בלינסון: "לצערנו, יש יותר מדי אנשים עם תכונות חזיריות, אבל מעט מאוד חזירים עם תכונות אנושיות..."

הדרך לשימוש נרחב עדיין רצופה אתגרים חיסוניים, פיזיולוגיים ואתיים. אולם, קצב ההתקדמות המואץ - יחד

עם תמיכת רגולטורים וחדשנות מדעית - מעניק תקווה שבעתיד הנראה לעין, חייהם של רבים הממתינים לאיבר יינתנו להם בחזרה, ובכך תיפתר מצוקת המחסור בתרומות איברים.

אספקלריה

יו"ר ע"י המכון המדעי טכנולוגי להלכה

רחוב הפסגה 1, בית וגן ירושלים 9646501 ת.ד. 3564

טל: 02-6424880 | פקס: 02-6420949

machon.halacha@gmail.com | www.machonhalacha.co.il

לתגובות, שאלות והערות ניתן לפנות באימייל: aspaklrya@gmail.com

